

PLAN OGÓLNY

Miasta i Gminy
Dobrzyń nad Wisłą

Opracowanie ekofizjograficzne

Włocławek, listopad 2024 r.

Zespół autorski:

Ewa Birek

Damian Ratajczyk

PODSTAWA PRAWNA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54) określa wymagania w zakresie ochrony środowiska uwzględniane w planach ogólnych i planach miejscowych. Zostają one wskazane w opracowaniu ekofizjograficznym sporządzanym stosownie do rodzaju aktu planowania.

Opracowanie ekofizjograficzne sporządza się w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298), które zostało wydane na podstawie art. 72 ust. 6 ww. ustawy, i określa rodzaje i zakres opracowań ekofizjograficznych. Dla potrzeb projektu planu ogólnego gminy sporządza się podstawowe opracowanie ekofizjograficzne.

Opracowanie ma na celu rozpoznanie, analizę i ocenę aktualnych warunków środowiska przyrodniczego (jego poszczególnych elementów we wzajemnym powiązaniu) oraz określenie uwarunkowań przyrodniczych rozwoju lub przekształceń w zagospodarowaniu przestrzeni przy zapewnieniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Opracowanie ekofizjograficzne jest dokumentacją charakteryzującą poszczególne elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego na obszarze objętym Planem i w jego otoczeniu, w ich wzajemnym powiązaniu. Wykonywane jest z wyprzedzeniem, przed podjęciem prac planistycznych, w celu:

- dostosowania wyznaczonych stref planistycznych i wskaźników urbanistycznych do uwarunkowań przyrodniczych,
- zapewnienia trwałości podstawowych procesów przyrodniczych,
- zapewnienia warunków odnawialności zasobów przyrodniczych,
- eliminowania lub ograniczania zagrożeń i negatywnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi.

Sporządzane jest w granicach administracyjnych gminy, a jego zakres obejmuje:

- charakterystykę i diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- wstępną prognozę dalszych zmian w środowisku, które może powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie,
- określenie przyrodniczych predyspozycji funkcjonalno-przestrzennych i przydatności do użytkowania i zagospodarowania,
- określenie uwarunkowań ekofizjograficznych formułowanych w postaci wniosków.

Integralną częścią opracowania ekofizjograficznego dla miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą jest mapa w wersji elektronicznej sporządzona z wykorzystaniem danych przestrzennych oraz jej prezentacja graficzna w postaci pliku geotiff w skali 1:25 000.

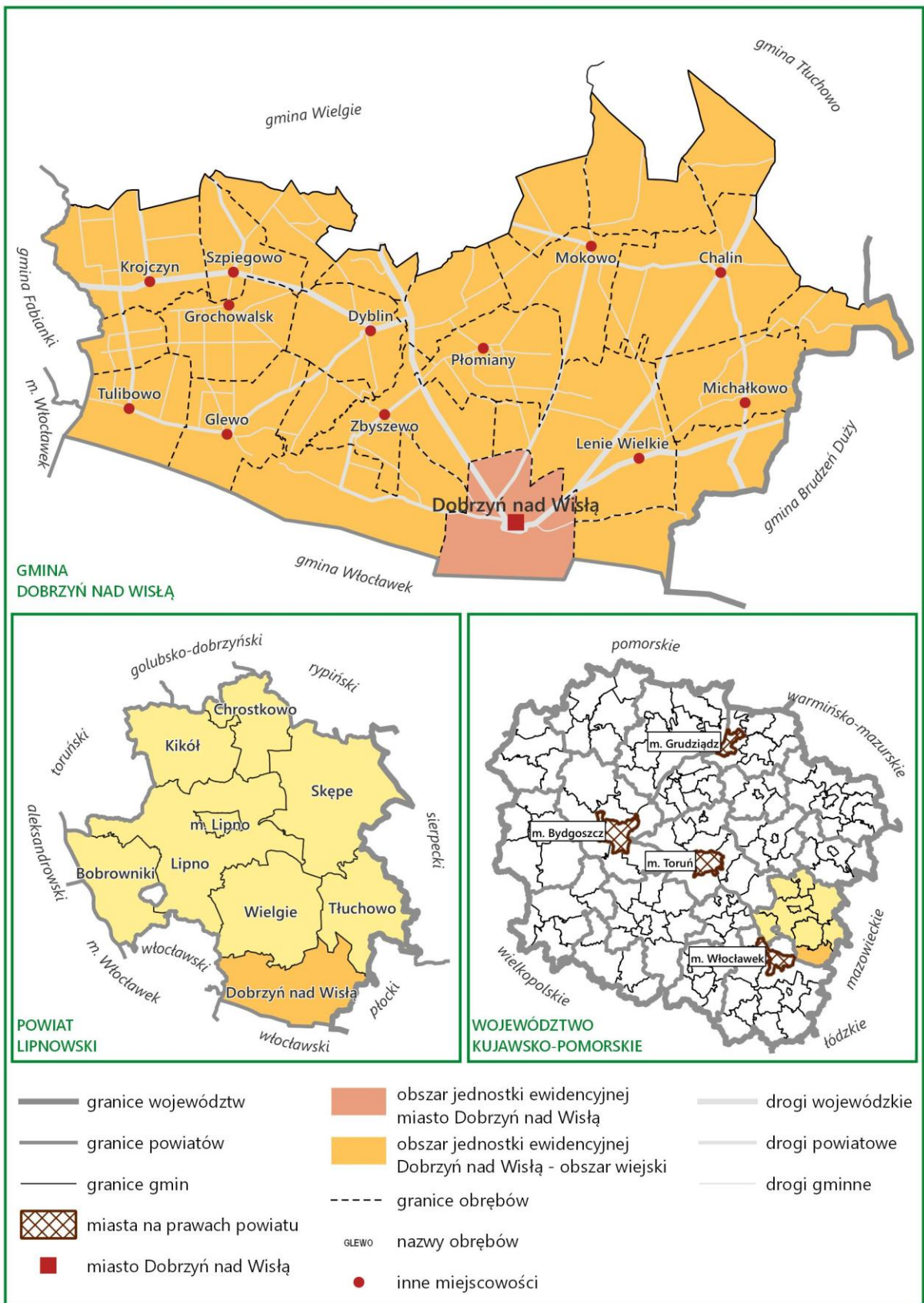
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Gmina Dobrzyń nad Wisłą położona jest przy wschodniej granicy województwa kujawsko-pomorskiego, w południowej części powiatu lipnowskiego. Graniczy z gminami: od zachodu na niewielkim fragmencie z miastem Włocławek i gminą Fabianki, od północy z gminą Wielgie i Tłuchowo, od wschodu z gminą Brudzeń Duży (woj. Mazowieckie), a od południa naturalną granicę z gminą Włocławek stanowi rzeka Wisła.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą jest gminą miejsko-wiejską, zajmuje powierzchnię 11 609 ha, z czego miasto 653 ha (5,6% pow. gminy). Gmina należy do gmin średnich pod względem powierzchni i do gmin większych pod względem liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim. W skład gminy wchodzi 24 sołectwa i 30 miejscowości, największą z nich jest miasto Dobrzyń nad Wisłą liczące 1 962 mieszkańców, co stanowi 27,7% łącznej liczby mieszkańców gminy (7 075)¹. Miasto to jest siedzibą władz samorządowych gminy.

Przez teren gminy nie przebiegają żadne ważne szlaki komunikacyjne. Trzy drogi wojewódzkie łączą teren gminy Dobrzyń nad Wisłą z najbliższymi dużymi miastami: Włocławek i Płock (droga nr 562) oraz mniejszymi: Lipno (droga nr 558) i Sierpc (droga nr 541). W powiązaniach wewnętrznych uzupełniają je drogi powiatowe oraz gminne.

¹ Dane GUS – BDL dostęp 16.07.2024

Rysunek 1 Położenie gminy Dobrzyń nad Wisłą na tle podziału administracyjnego

Opracowanie własne

Zainwestowanie i użytkowanie terenu

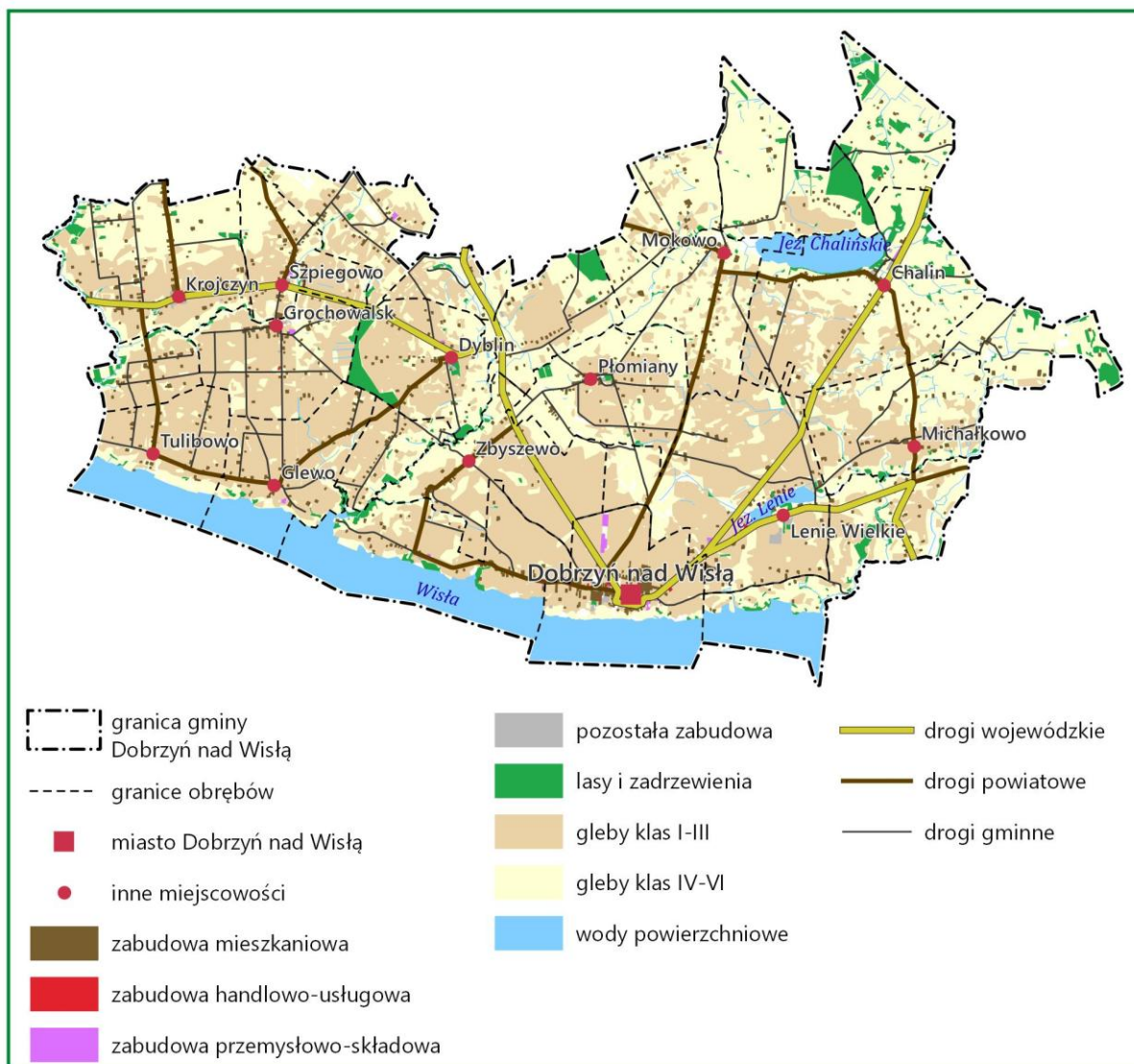
Istniejące w gminie zagospodarowanie jest pochodną występujących w niej warunków naturalnych. Wysoki udział gleb wysokich klas bonitacyjnych zdeterminował funkcję rolniczą gminy. Dominuje zabudowa zagrodowa związana z prowadzonymi gospodarstwami rolnymi, jest ona rozproszona w obszarze niemal całej gminy ale zlokalizowana dość blisko ciągów komunikacyjnych.

Głównym ośrodkiem skupiającym blisko 28% mieszkańców gminy oraz stanowiącym centrum administracyjno, gospodarczo, usługowe gminy jest miasto Dobrzyń nad Wisłą. W sieci osadniczej wyróżniają się ponadto ośrodki znacznie mniejsze pod względem liczby ludności oraz oferty usługowej, należą do nich Chalin, Krojczyn, Grochowalsk, Lenie Wielkie i Płomiany. W tych i pozostałych mniejszych miejscowościach, obok zabudowy zagrodowej, skupia się zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Za wyjątkiem terenu położonego w północno-zachodniej części miasta Dobrzyń nad Wisłą oraz w Chalinie, nie ma w gminie większych terenów z zabudową produkcyjną, przemysłową. Istniejąca zabudowa o takiej funkcji związana jest ściśle z rolniczym charakterem gminy i wiąże się z przetwarzaniem lub przechowywaniem produktów rolnych.

Skrajne, w stosunku do granic gminy, położenie miasta Dobrzyń nad Wisłą, brak oferty usług specjalistycznych lub wyższego rzędu, a także niewielki rynek pracy w gminie powoduje, że mieszkańcy często dojeżdżają w tych celach głównie do Włocławka, Płocka lub będącego siedzibą powiatu Lipna.

Wg dostępnych w statystyce publicznej danych² w gminie Dobrzyń nad Wisłą w 2014 r. użytki rolne stanowiły 83,6% ogólnej powierzchni gminy (85,2% obszaru wiejskiego gminy), wśród nich 89,2% stanowiły grunty orne.

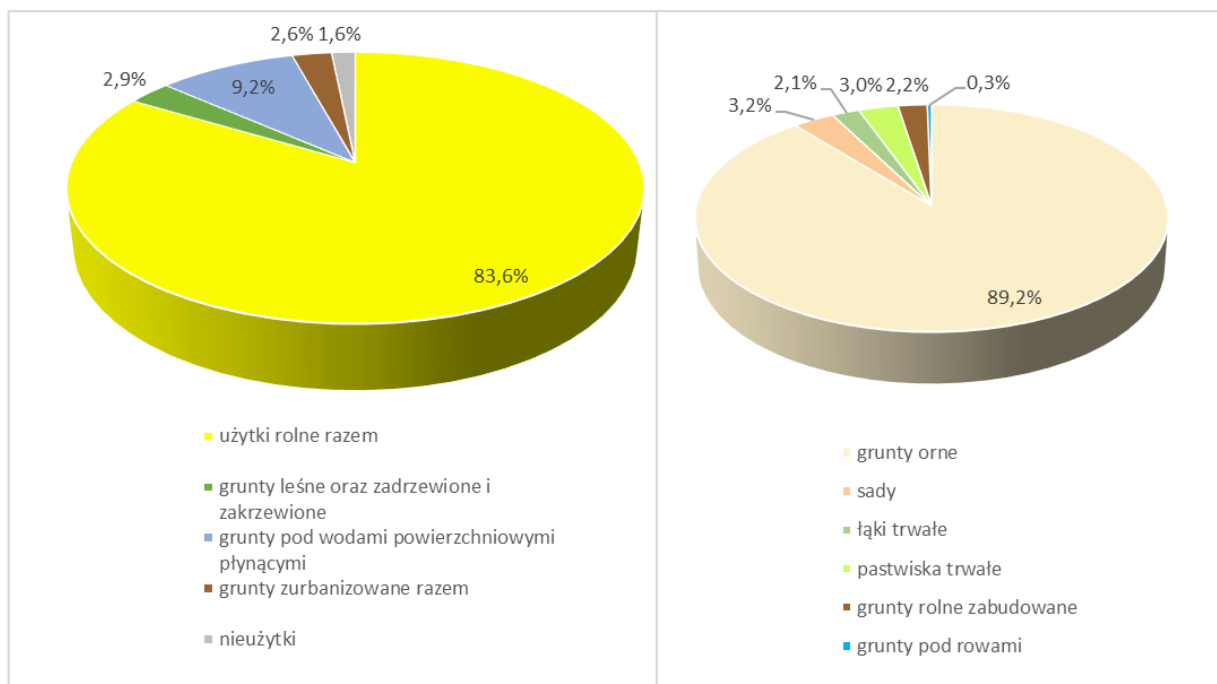
² GUS publikuje dane dotyczące kierunków wykorzystania powierzchni gmin wyłącznie dla lat 2012-2014

Rysunek 2 Istniejące zagospodarowanie i użytkowanie terenów gminy Dobrzyń nad Wisłą

Opracowanie własne na podstawie danych EGiB

Strukturę użytkowania terenu gminy Dobrzyń nad Wisłą przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 3 Struktura użytkowania ziemi – ogółem oraz użytków rolnych

Opracowanie własne wg danych GUS, 2014

Wybrane elementy infrastruktury technicznej

Elektroenergetyka

W obszarze gminy nie występują sieci elektroenergetyczne najwyższych i wysokich napięć. Sieć elektroenergetyczna średniego napięcia to głównie napowietrzne linie elektroenergetyczne. W ich sąsiedztwie, w pasie o szerokości 7 m w obie strony od osi rzutu linii (strefie oddziaływania) obowiązuje zakaz sytuowania obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi i nasadzenia zieleni wysokiej. Linie takie podczas modernizacji zazwyczaj w rejonie występowania zabudowy przebudowywane są na podziemne.

Na skraju gminy, w jej północnej części graniczącej z gminą Tłuchowo, przewidziana jest linia elektroenergetyczna 2x400 kV relacji Grudziądz Węgrowo – Płock. Dla linii tej obowiązywać będzie pas technologiczny 2x35m od osi linii. Linia przebiegać będzie przez obszar użytkowany rolniczo.

Odnawialne źródła energii

Gmina Dobrzyń nad Wisłą leży w pasie bardzo korzystnych warunków wietrznych sprzyjających rozwojowi energetyki wiatrowej³³. Pierwsze elektrownie wiatrowe rozpoczęły tu swoje funkcjonowanie już w 2010 roku i była to wówczas największa moc zainstalowana wśród wszystkich gmin w kujawsko-pomorskim. Obecnie na obszarze gminy zlokalizowanych jest łącznie 26 elektrowni wiatrowych o mocy od 0,15MW do 2MW i wysokości całkowitej sięgającej nawet ponad 100 m. Większość z nich (17 szt.) powstała na podstawie ustaleń miejscowego planu

³³ Wg prof. H. Lorenc, Atlas klimatu Polski, 2005

zagospodarowania przestrzennego⁴. Wszystkie elektrownie objęte były procedurą oceny oddziaływania na środowisko a także monitoringiem ornitologicznym i chiropterologicznym.

Obowiązujący, ww plan miejscowy, zgodnie z obowiązującymi przepisami, powoduje ograniczenia w możliwości lokalizacji w jego sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie, biorąc pod uwagę obowiązujące obecnie przepisy⁵ oraz dominującą rozproszoną zabudowę o funkcji mieszkalnej w gminie, lokalizowanie nowych elektrowni wiatrowych możliwe jest w dwóch niewielkich terenach położonych w granicach wspomnianego obowiązującego planu miejscowego. W przypadku zmniejszenia dopuszczalnej odległości, w jakiej mogą być lokalizowane elektrownie wiatrowe, od zabudowy mieszkaniowej do 500 m więcej obszarów będzie spełniało to kryterium ale trzeba jeszcze rozpatrywać odległości od innych elementów zagospodarowania, min. od istniejących elektrowni, dróg, napowietrznych linii elektroenergetycznych.

Obecnie w Polsce intensywnie rozwija się energetyka oparta na wykorzystaniu światła słonecznego. Instalacje te, w przeciwieństwie do elektrowni wiatrowych, nie generują uciążliwości w postaci hałasu, nie emitują szkodliwych substancji. Nie ma również uregulowań prawnych określających jakiegokolwiek strefy od tych instalacji. Ze względu jednak na ich znaczne oddziaływania na krajobraz nie powinny być lokalizowane w miejscach cennych krajobrazowo lub w sąsiedztwie eksponowanych, cennych obiektów. Nie powinny być również sytuowane na glebach wysokich klas bonitacyjnych, szczególnie cennych dla rolnictwa.

W gminie, powstały już farmy fotowoltaiczne: w rejonie Grochowalska oraz w obrębie Zbyszewo, obie o mocy do 1MW. Widoczne jest zainteresowanie inwestorów lokalizacją kolejnych, m.in. Chalinie, Mokówku i Leniach Wielkich⁶.

Gospodarka wodna

Na terenie gminy występuje 11 stref ochrony bezpośredniej ujęć wody podziemnej:

- 4 ujęć należących do osób fizycznych
- 1 ujęcia położonego na terenie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Bachorzewie (woda na cele gospodarcze)
- 1 ujęcia położonego na terenie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej AGROPOL w Leniach Wielkich, z którego zaopatrywanych jest ok. 150 mieszkańców tej miejscowości
- 5 dla ujęć będących własnością gminy Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą, zlokalizowanych w Leniach Wielkich, Chalinie, Grochowalsku (po 1) oraz w mieście Dobrzyń nad Wisłą (3), stanowiących gminne ujęcia wody. Uzdatniona woda dostarczana jest do wodociągów gminnych i zaopatruje mieszkańców gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz ok. 50 osób z terenu sąsiedniej gminy Fabianki.

Żadne z ujęć nie ma wyznaczonej strefy ochrony pośredniej.

Charakterystykę ujęć dostarczających wodę do sieci wodociągowych przedstawiono w poniżej tabeli.

⁴ Uchwała Nr V/33/03 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego częściowo w obrębie ewidencyjnym Nr 1 miasta Dobrzyń nad Wisłą oraz obrębach ewidencyjnych Zbyszewo, Bachorzewo, Plomiany, Lenie Wielkie i Chalin w gminie Dobrzyń nad Wisłą – Dz. Urz. Kujaw.2003.62.1017

⁵ Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 553)

⁶ Wg rejestru wydanych decyzji o warunkach zabudowy prowadzonego przez Gminę Dobrzyń nad Wisłą

Tabela 1 Charakterystyka studni dostarczających wodę do sieci wodociągowej w gminie Dobrzyń nad Wisłą

Lokalizacja studni	Decyzja ustalająca strefę ochrony bezpośredniej	Piętro wodonośne	Liczba studni, głębokość ujęcia (m.p.p.pt.)	Wydajność wg pozwolenia wodnoprawnego (średnia w m ³ /d)	Produkcja wody*	Długość sieci, zaopatrywane miejscowości i liczba zaopatrywanych mieszkańców*
miasto Dobrzyń nad Wisłą	WA.ZUZ.7.4100.140.2018.KZ z dnia 29.01.2020 r. PGW Wody Polskie Dyrektor Zarządu Zlewni we Włocławku	Paleogen	3 Studnia: 2A – 126 3A – 110 4A – 112,5	713	458 m ³ / śr. dob 167 148 m ³ /rok	99,95 km m. Dobrzyń nad Wisłą - 1920mk, Kamienica, Michałkowo, Lenie Wielkie Bachorzewo, Zbyszewo, Strachoń, Wierznica, Wierzniczka, Główczyn, Dyblin, Dyblinek – razem 1708 mk Łącznie 3628 mk
Grochowalsk	WA.ZUZ.7.4100.139.2018.KZ z dnia 15.01.2020 r. PGW Wody Polskie Dyrektor Zarządu Zlewni we Włocławku	Czwartorzęd Paleogen	3 Studnia: Nr 2 – 59,8 Nr 3 – 37,5 Nr 4 - 165	360	411 m ³ / śr. dob 149 957 m ³ /rok	59,34 km Grochowalsk, Kisielewo, Szpiegowo, Glewo, Mokre, Tulibowo, Krępa, Stróżewo, Krojczyn oraz Zarzewo Stare gmina Fabianki Łącznie 1913 mk
Chalin	WA.ZUZ.7.4100.141.2018.KZ z dnia 10.07.2019 r. PGW Wody Polskie Dyrektor Zarządu Zlewni we Włocławku	Czwartorzęd	2 Studnia: 1A – 30 2A – 27,6	410	236 m ³ / śr. dob 86 277 m ³ /rok	50,6 km Chalin, Chudzewo, Mokowo, Płomiany, Skaszewo, Kochoń, Mokówko, Łagiewniki, Kolonia Chalin, Ruszkowo Łącznie 1516 mk
Lenie Wielkie (Agropol)	WA.ZUZ.7.4100.138.2018.KZ z dnia 10.07.2019 r. PGW Wody Polskie Dyrektor Zarządu Zlewni we Włocławku	Paleogen	2 Studnia: 1 – 127 2 - 125	b.d.	13 076 m ³ /rok**	Lenie Wielkie ok. 140 mk

* Dane za 2023 r., ** wg POŚ

Źródło: Raport o stanie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą, maj 2024 r., POŚ dla gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2024-2026 z perspektywą do roku 2029, dane udostępnione przez PGW Wody Polskie,

W obszarach objętych granicą strefy ochrony bezpośredniej obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód określone w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

Z wody dostarczanej wodociągami korzysta 97,5% mieszkańców gminy, w tym 99,9% mieszkańców miasta i 96,6% mieszkańców zamieszkujących obszar wiejski gminy. Wskaźnik dla gminy jest wyższy niż średni w powiecie lipnowskim (95,7%) i w województwie kujawsko-pomorskim (95,6%).

Podobnie, jak w innych gminach typowo rolniczych, tu również występuje, głównie w zachodniej części gminy, zjawisko pobierania wód podziemnych na potrzeby produkcji rolniczej, jednak ma ono niewielką skalę.

Gmina w całości położona jest w obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą⁷, co biorąc pod uwagę jej rolniczy charakter, szczególnego znaczenia nabiera tu odpowiednie gospodarowanie wodą oraz tworzenie warunków do jej retencjonowania. Takie działania są już realizowane, utworzono zbiorniki retencyjne na rzece Bętlewiance, mają one zdolność retencjonowania ok. 116 tys. m³ wody.

Gospodarka ściekowa

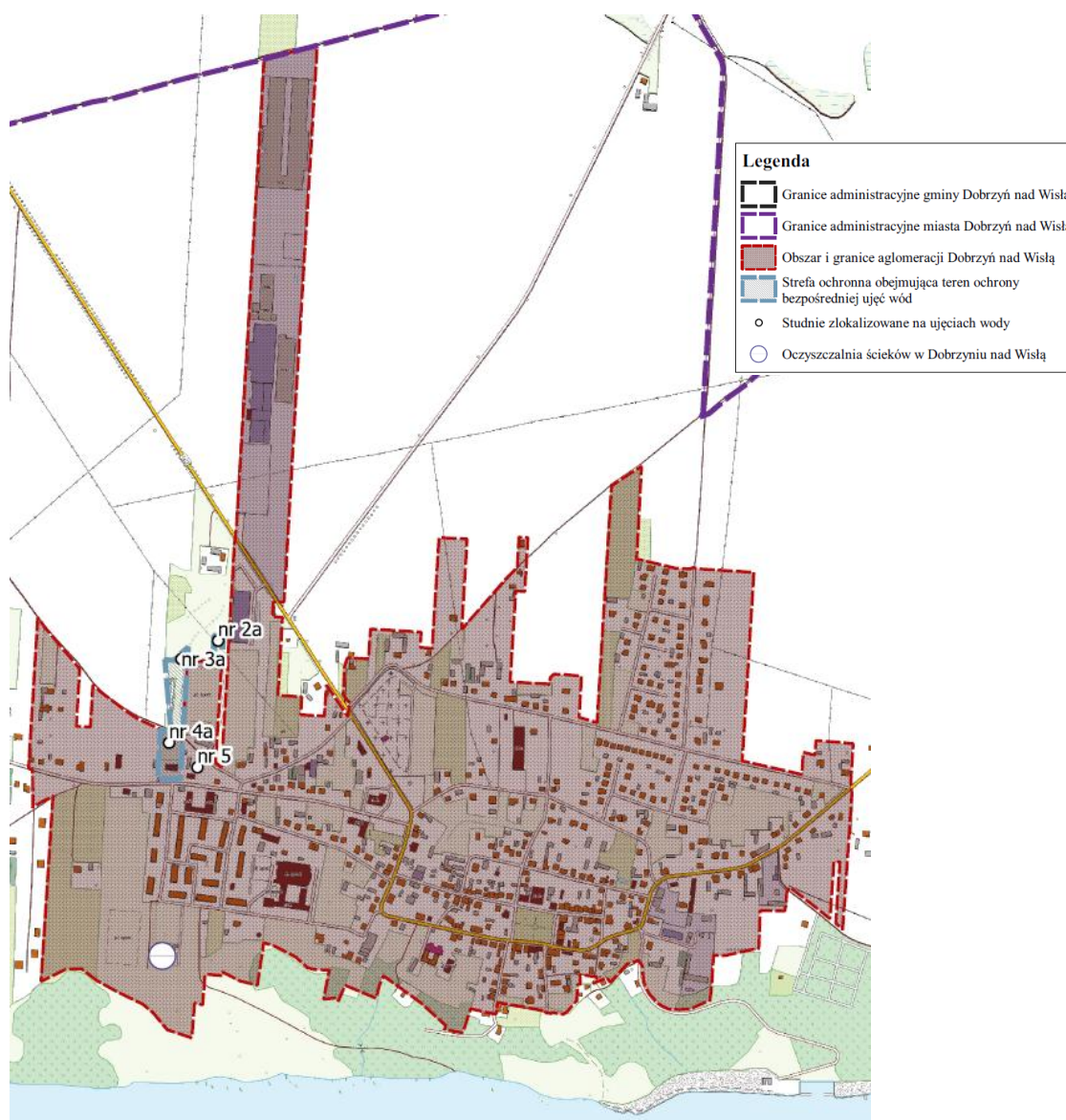
Jednym z głównych problemów gminy Dobrzyń nad Wisłą jest słabo rozwinięta gospodarka ściekowa.

Wyznaczona aglomeracja kanalizacyjna Dobrzyń nad Wisłą o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 2220 obejmuje obszar w mieście Dobrzyń nad Wisłą⁸. Długość sieci kanalizacyjnej w obszarze aglomeracji wynosi 9,7 km, w tym 8,5 km sieci grawitacyjnej i 1,2 km sieci tłocznej i obsługuje 2010 mieszkańców (93,5% mieszkańców miasta). Ścieki z indywidualnych systemów położonych w obszarze aglomeracji dowożone są do Grupowej Oczyszczalni Ścieków we Włocławku

Gminna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest na działce nr ewid. 757/1 w mieście Dobrzyń nad Wisłą (obręb 0003). Jest to nowa oczyszczalnia, oddana do użytku w sierpniu 2021 r., wybudowana w miejscu wcześniej istniejącej oczyszczalni. Jej średniodobowa wydajność, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym wynosi 250 m³/dobę.

⁷ Wg Planu przeciwdziałania skutkom suszy

⁸ Uchwała Nr LXIV/307/2023 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 11 lipca 2023 r.

Rysunek 4 Aglomeracja Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: Załącznik nr 2 do uchwały nr LXIV/307/2023 Rady Miejskiej w Dobrzyniu nad Wisłą z dnia 11 lipca 2023 r.

W obszarze wiejskim gminy z sieci kanalizacyjnej korzysta zaledwie 3,5% mieszkańców. Lokalne oczyszczalnie ścieków zlokalizowane są w:

- Dyblinie - obsługuje szkołę i niewielkie osiedle domów jednorodzinnych,
- dwie w Chalinie - jedna obsługuje szkołę i 14 lokalowy budynek mieszkalny, druga wspólnotę mieszkaniową po SKR
- Krojczynie – obsługuje szkołę i przyszkolne zasoby mieszkaniowe
- Zbyszewie – obsługuje świetlicę wiejską i lokal mieszkalny

W obszarach pozbawionych sieci kanalizacji sanitarnej funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków (543 szt.⁹) oraz wybieralne zbiorniki na ścieki, których stan techniczny i sposób wykonania może budzić zastrzeżenia.¹⁰

⁹ Stan na 31.12.2023 r., Raport o stanie Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą, maj 2024 r.

¹⁰ tamże

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą nie ma składowiska odpadów. Funkcjonujące w Płomianach gminne składowisko odpadów komunalnych zaprzestało przyjmowania odpadów w 2010 roku i obecnie jest w trakcie monitorowania (przez okres 30 lat od zamknięcia składowiska).

Zgodnie z Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028 gmina należy do Wschodniego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi w województwie kujawsko-pomorskim, funkcjonującego w oparciu o składowiska zlokalizowane w Lipnie, Osnowie, Puszczy Miejskiej i Niedźwiedziu.

Gmina posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą¹¹ regulujący m.in. kwestie gromadzenia odpadów na nieruchomościach oraz częstotliwość odbierania odpadów, usługi odbioru odpadów komunalnych świadczy w gminie 13 podmiotów. Od 3 lutego 2024 r. w mieście Dobrzyń nad Wisłą, w sąsiedztwie gminnej oczyszczalni ścieków, funkcjonuje stacjonarny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Wcześniej funkcjonowały punkty mobilne, dokonujące okresowej zbiórki takich odpadów.

Gazociągi i inne rurociągi przesyłowe

Przez teren gminy na kierunku wschód-zachód, przebiegają trzy gazociągi wysokiego ciśnienia o znaczeniu ponadlokalnym:

- DN 500 MOP 5,0 MPa relacji Głowina – Włocławek 1
- DN 500 MOP 5,5 MPa relacji Głowina – Włocławek 2
- DN 700 MOP 8,4 MPa relacji Głowina - Gustorzyn.

Na znacznym odcinku biegną one równolegle do siebie, wspólnym korytarzem, dopiero w rejonie Krojczyna, w kierunku Włocławka jeden z gazociągów relacji Głowina – Włocławek 1 prowadzony jest innym, odsuniętym na południe, korytarzem.

Wobec powyższych obiektów sieci gazowej obowiązuje konieczność spełnienia wymagań w zakresie zachowania stref kontrolowanych zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r., poz. 640, zał. nr 2). Dla gazociągu DN 700 strefa kontrolowana wynosi 12 m (po 6 m na stronę od osi gazociągu) dla wszystkich rodzajów obiektów budowlanych. Dla gazociągów DN 500 szerokości stref kontrolowanych uzależnione są od rodzaju przewidywanej zabudowy, zgodnie z załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia (tabela 1, kolumna 8). W strefach kontrolowanych obowiązuje zakaz wznoszenia obiektów budowlanych, urządzenia stałych składów i magazynów oraz podejmowania działań mogących spowodować uszkodzenie infrastruktury gazowej.

Dodatkowo dla tych gazociągów wyznaczono pasy eksploatacyjne obejmujące obszary o szerokości 6 m (po 3 m na stronę od osi gazociągów DN 500 oraz DN 700), w których nie należy urządzać dróg dojazdowych dla potrzeb budowy, postoju ciężkiego sprzętu mechanicznego, odkładania ziemi z wykopów, zmniejszenia przykrycia gazociągu oraz nasadzania drzew i krzewów.”

Również na kierunku wschód-zachód przebiega rurociąg naftowy DN300 wspólnym korytarzem z linią światłowodową oraz rurociągiem etylenu (w fazie gazowej). Dla rurociągu naftowego należy zachować strefę bezpieczeństwa minimum 12 m (po 6 m od osi rurociągu), dla linii światłowodowej 2 m (po 1 m od osi linii). Strefa bezpieczeństwa powinna użytkowana według pierwotnego przeznaczenia tj. rolniczo, pas zieleni i być wolna od wszelkiego rodzaju budowli, ogrodzeń, parkingów, składów materiałów, itp. Nie należy sadzić pojedynczych drzew

¹¹ Uchwała nr LXVII/322/2023 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 13 października 2023 r.

w odległości mniejszej niż 5 m od rurociągów naftowych. Dopuszcza się lokalizację budynków w odległości minimum 15 m od osi rurociągu naftowego oraz co najmniej 15 m od stacji zasuw (SW2 Płomiany - dz. 108/6 i SW3 Krępa - dz. 64/3, licząc od ogrodzenia tych stacji).

Przebieg ww infrastruktury wiąże się z ryzykiem wystąpienia awarii, rozszczelnienia, wycieku gazu lub substancji ropopochodnych. Konieczne jest zapewnienie odpowiedniego sposobu zagospodarowania w sąsiedztwie tej infrastruktury ograniczającego potencjalne zagrożenie i jego skutki.

Rysunek 5 Wybrane elementy infrastruktury technicznej

Opracowanie własne

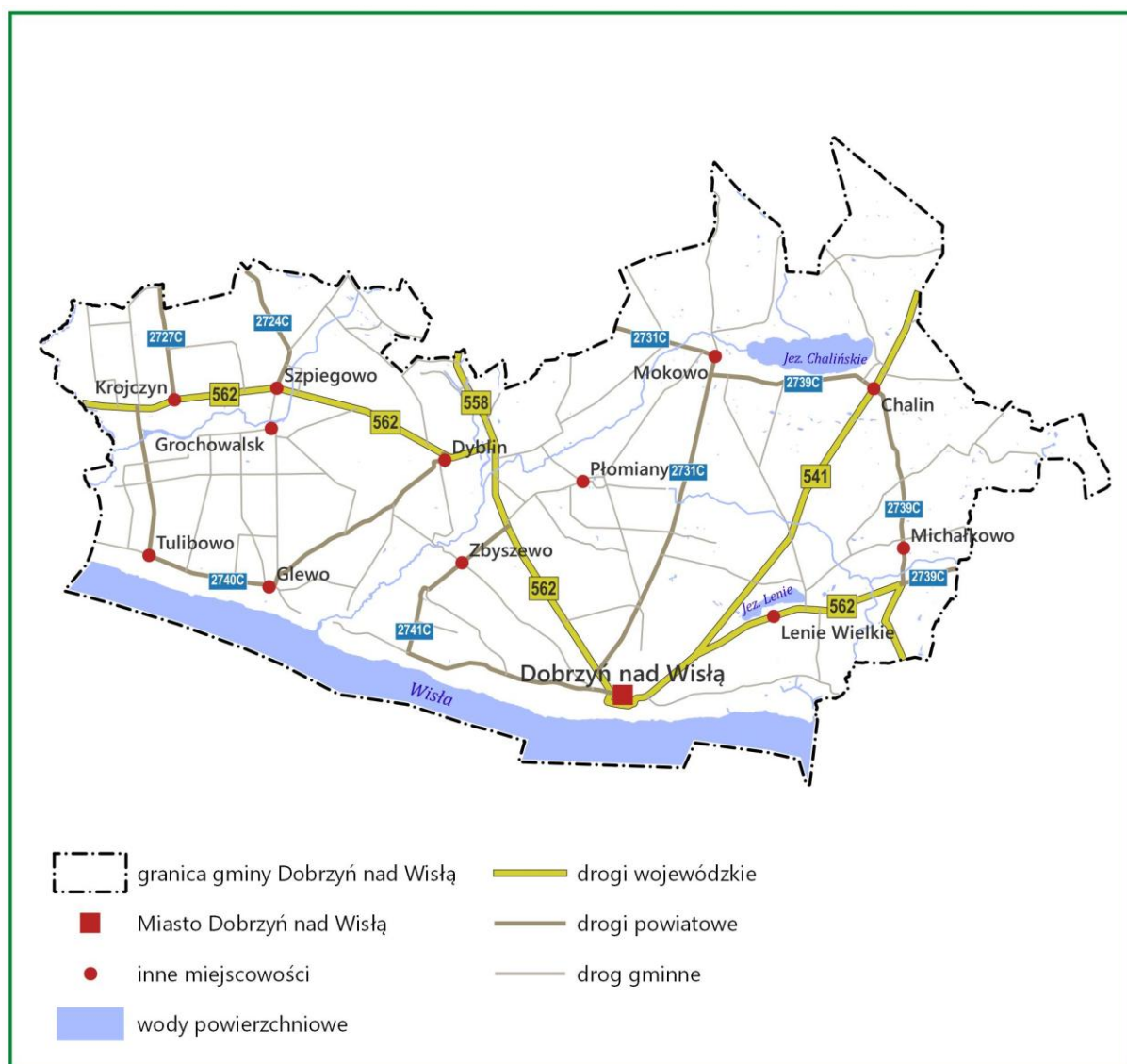
Systemy transportowe i komunikacja publiczna

W obszarze gminy nie występują drogi kategorii krajowej, przebiegają trzy drogi wojewódzkie klasy Z (zbiorcza), w relacjach:

- 541 Sierpc-Tłuchowo-Dobrzyń nad Wisłą,
- 558 Lipno-Dyblin,
- 562 Szpetal Górny-Płock.

łączą one teren gminy Dobrzyń z najbliższymi dużymi miastami: Włocławek i Płock oraz mniejszymi: Lipno i Sierpc.

Są to drogi o stosunkowo niewielkim średnim ruchu pojazdów na dobę. Wg Generalnego pomiaru ruchu 2020/2021 największy średniodobowy ruch pojazdów silnikowych (SDRR) wystąpił na drodze wojewódzkiej nr 558 (4488 pojazdów) a najniższy na drodze nr 541 (1165 pojazdów). W strukturze rodzaju pojazdów dominują samochody osobowe i mikrobusy. Udział pojazdów ciężarowych tylko na drodze nr 562 przekracza 5%, na pozostałych jest niższy.

Rysunek 6 Sieć dróg na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą
Opracowanie własne

Natężenie i rodzaj prowadzonego po tych drogach ruchu wskazuje, że nie stanowią one znaczącego źródła hałasu i innych uciążliwości typowych dla dróg z intensywnym ruchem pojazdów. Największy problem w tym zakresie obserwowany jest w mieście Dobrzyń nad Wisłą, gdzie droga nr 562 przebiega przez obszar zwartej, zlokalizowanej bardzo blisko tej drogi, zabudowy.

Uzupełnieniem ww dróg w bliższych relacjach są drogi powiatowe, w klasie Z - zbiorcza.

- 2724C Kłokock – Złowody - Szpiegowo,
- 2727C Złowody-Krojczyn,
- 2731C Wylazłowo-Mokowo-Dobrzyń nad Wisłą,
- 2739C Mokowo – Chalin – Kamienica gr. woj.,
- 2740C Krojczyn-Dyblin,
- 2741C Zbyszewo – Dobrzyń nad Wisłą.

a w relacjach lokalnych publiczne drogi gminne:

Lp.	Numer drogi	Relacja
1.	171001C	Dobrzyń-Zbyszewo
2.	171002C	Bętlewo-Kisielewo-Szpiegowo
3.	171003C	Dobrzyń-Główina
4.	171004C	Chudzewo-Lenie Wielkie-Kamienica
5.	171005C	Mokowo-Kamienne Brody-Kol. Borowo
6.	171006C	Wielkie-Tupadły-Wierznica
7.	171007C	Płonczyn-Wierznica-do dr. Państw.
8.	171008C	Chalin-Borowo-Rumunki
9.	171009C	Chalin-Ruszkowo-do gr. Wojew.
10.	171010C	Szpiegowo-Grochowalsk-Glewo
11.	171011C	Wylazłowo-Oleszno
12.	171012C	Zbyszewo-Płomiany-Marysinek
13.	171013C	Grochowalsk wieś- Glewo
14.	171014C	Mokowo-Płomiany
15.	171015C	Bachorzewo-Glewo
16.	171016C	Grochowalsk-Krępa
17.	171017C	Trzcianka-Popowo-Ruszkowo
18.	171018C	Mokówko-Borowo
19.	171019C	Dyblin-Stróżewo-Glewo
20.	171020C	Chełmica Duża-Krojczyn-Szpiegowo-Oleszno
21.	171021C	Zaduszniaki-Nasiegniewo
22.	171022C	Krojczyn-Nasiegniewo
23.	171023C	Krojczyn wieś
24.	171024C	Krojczyn-Zaduszniaki
25.	171025C	Szpiegowo wieś
26.	171026C	Główczyn-Kisielewo
27.	171027C	Główczyn - wieś
28.	171028C	Wierznica-Kochoń
29.	171029C	Mokowo-Wieś
30.	171030C	Kolonia Chalin-Trzcianka
31.	171031C	Lenie Wielkie-Ruszkowo
32.	171032C	Chalin wieś
33.	171033C	Lenie Wielkie-Ruszkowo

34.	171034C	Ruszkowo wieś
35.	171035C	Lenie Wielkie-Sobowo
36.	171036C	Kamienica wieś
37.	171037C	Lenie Wielkie-Skaszewo
38.	171038C	Dobrzyń-Płomiany
39.	171039C	Płomiany-Wierznica
40.	171040C	Płomiany wieś
41.	171041C	Płomiany-Dobrzyń
42.	171042C	Bachorzewo-Zbyszewo
43.	171043C	Zbyszewo-Wierznica
44.	171044C	Bachorzewo wieś
45.	171045C	Dyblin-Stróżewo
46.	171046C	Stróżewo-Glewo
47.	171047C	Dyblin-Zbyszewo
48.	171048C	Dyblin-Grochowalsk
49.	171049C	Dyblin wieś
50.	171050C	Dyblin-Grochowalsk
51.	171051C	Stróżewo-Grochowalsk
52.	171052C	Grochowalsk-Zarzeczewo
53.	171053C	Szpiegowo-Tulibowo
54.	171054C	Krępa wieś
55.	171055C	Glewo wieś
56.	171056C	Mokówko-Kol. Chalin
57.	171057C	Tulibowo-Zarzeczewo

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Część z nich ma nadal nawierzchnię gruntową.

Transport publiczny realizowany jest przez Kujawsko-Pomorski Transport Samochodowy S.A. w Lipnie, O/Włocławek. Oferta ta nie jest jednak zbyt bogata, autobusy kursują głównie w godzinach umożliwiających dojazd do szkół i pracy na pierwszą zmianę. Głównym kierunkiem jest miasto Włocławek.

STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA

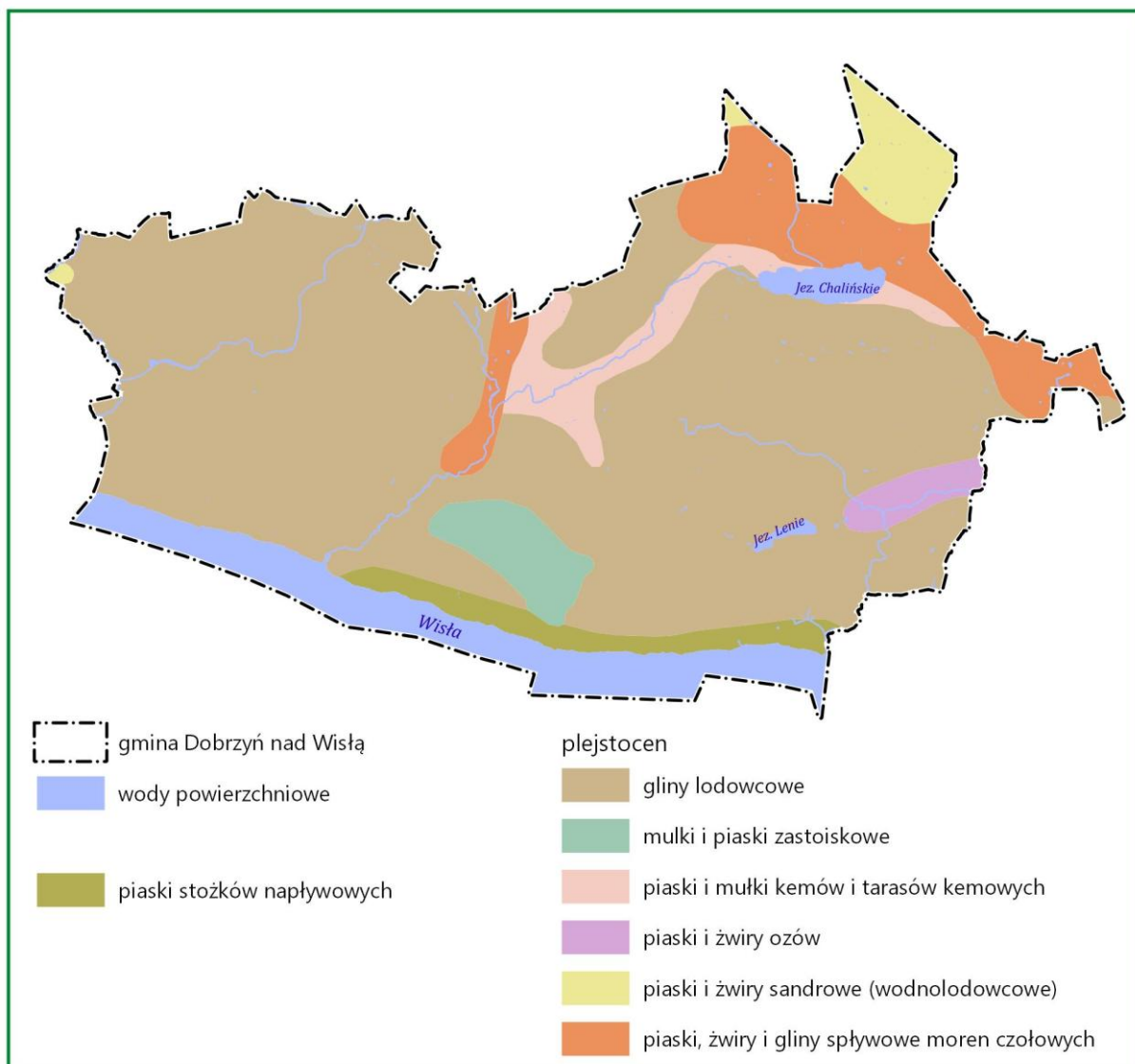
Pod względem fizyczno-geograficznym¹² gmina Dobrzyń nad Wisłą leży w makroregionie Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (315.1) i niemal w całości położona jest w obrębie mezoregionu 5315.14 Pojezierze Dobrzyńskie, jedynie niewielki północny fragment gminy (powyżej Chalina i Mokówka) leży w mezoregionie Równina Urszulewska (315.16).

Dominują utwory lodowcowe stadiału leszczyńsko-pomorskiego zlodowacenia Wisły (faza leszczyńska i poznańska), w tym piaski i żwiry, miejscami z głazami, gliny zwałowe moren czołowych, a także gliny zwałowe, żwiry i piaski drumlinów, jak i piaski i piaski pyłowe i mułki kemów. Obniżenia pomiędzy wzgórzami i wałami moren i kemów pokrywają piaski i żwiry wodnolodowcowe. Występują również lokalnie ily i mułki zastoiskowe. Doliny i zagłębienia wypełniają torfy, o różnej miąższości, zalegające na gytiach, piaskach i glinach deluwialnych i wodnolodowcowych, a także glinach.

Zróznicowana rzeźba terenu została ukształtowana w fazie poznańskiej i subfazie kujawsko-dobrzyńskiej zlodowacenia Wisły. Obok wzgórz moren czołowych i kemowych charakterystycznym jej elementem są równoległe wały ozowe.

Pod względem geomorfologicznym obszar gminy w znacznej części położony jest na wysoczyźnie morenowej zlodowacenia Wisły zbudowanej głównie z utworów gliniastych. Jest to obszar stosunkowo mało urozmaicony, poprzecinany kilkoma niewielkimi rynnami subglacialnymi. Jedynie w północno-wschodniej części gminy występują utwory piaszczyste związane z sandrem Skrwy. Najbardziej urozmaicony, pod względem rzeźby terenu, fragment gminy to krawędź wysoczyzny. Od strony Wisły jest ona stroma, różnice wysokości wynoszą tu 50-60 m. Występują w niej liczne rozcięcia erozyjne i denudacyjne oraz osuwiska. Rzędne terenu oscylują w granicach 90-120 m n.p.m. Południową granicę gminy stanowi tzw. „wzgórze nadwiślańskie”. Warstwy pliocenu i miocenu są tutaj silnie zaburzone glacitektonicznie. Trzeciorzęd jest miejscami wysunięty na powierzchnię terenu. Wschodnie iłły trzeciorzędowych w krawędzi wysoczyzny ułatwiają rozwój osuwiska i zsuwów ku dolinie Wisły.

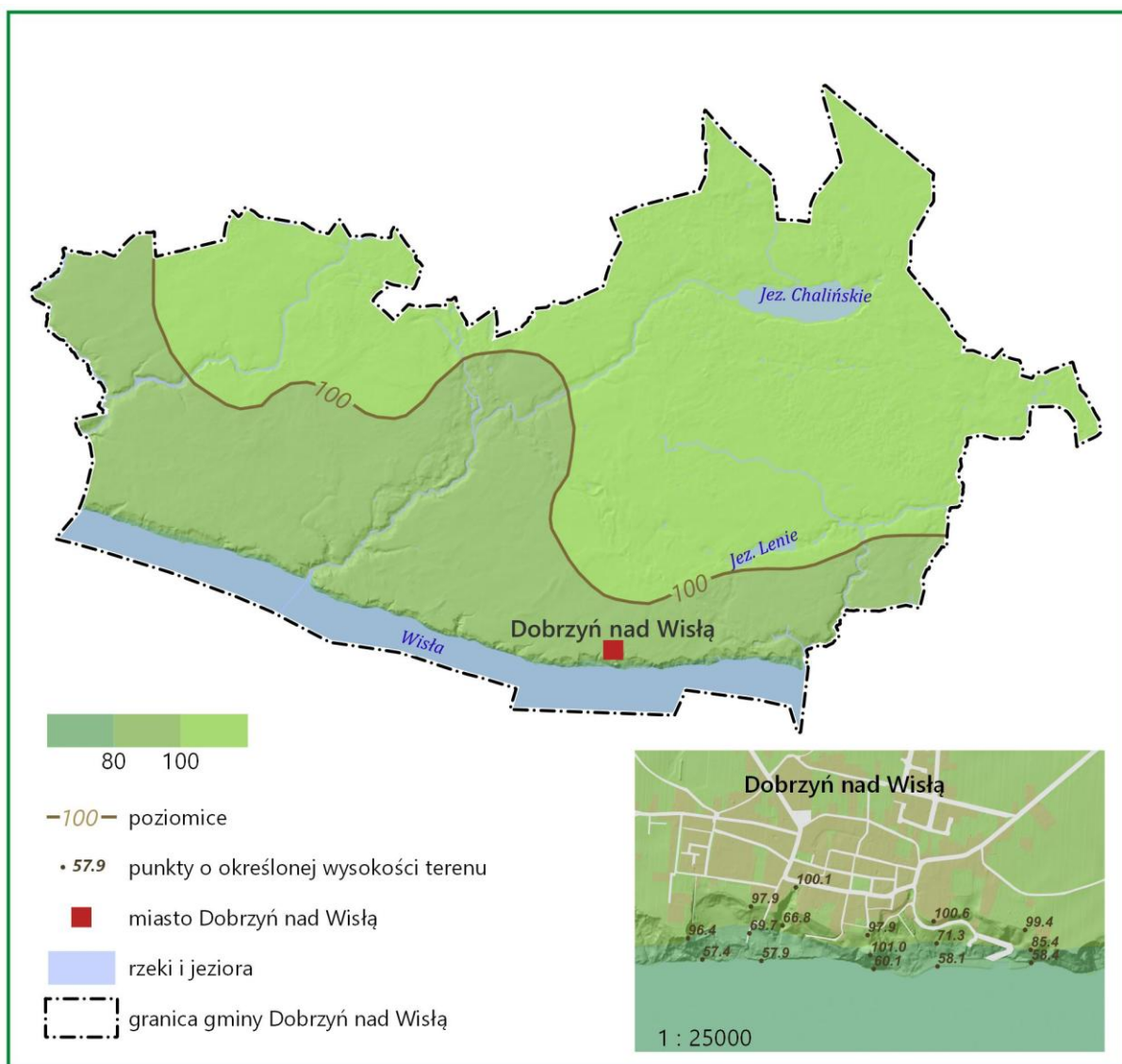
¹² Wg J. Kondrackiego – Geographica Polonica (2018) VOL. 91, ISS. 2

Rysunek 7 Gmina Dobrzyń nad Wisłą – budowa geologiczna

Opracowanie własne na podstawie Atlas województwa kujawsko-pomorskiego

Na obszarze miasta Dobrzyń nad Wisłą występuje zróżnicowany charakter rzeźby - niemal płaska powierzchnia wysoczyzny morenowej i strome zbocze doliny Wisły. Wysoczyzna morenowa zajmuje przeważającą część obszaru miasta i obniża się z północy na południe ku dolinie Wisły. Wysokości bezwzględne w północnej części miasta sięgają 105 m n.p.p.m. i ok. 95 m w strefie krawędziowej doliny Wisły). Krawędź zbocza doliny Wisły, wskutek intensywnych procesów zboczowych ulega częstym zmianom. Strefa ta, kontaktująca się ze zwierciadłem wody Zbiornika Włocławskiego, pod względem procesów morfotwórczych jest niestabilna, silnie przekształcona przez procesy zboczowe. Obszary ograniczone poziomiami od 50-95 m n.p.m. nie nadają się pod zabudowę, do celów inwestycyjnych nadają się obszary wysoczyzny morenowej.

Rysunek 8 Ukształtowanie powierzchni gminy Dobrzyń nad Wisłą
 Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

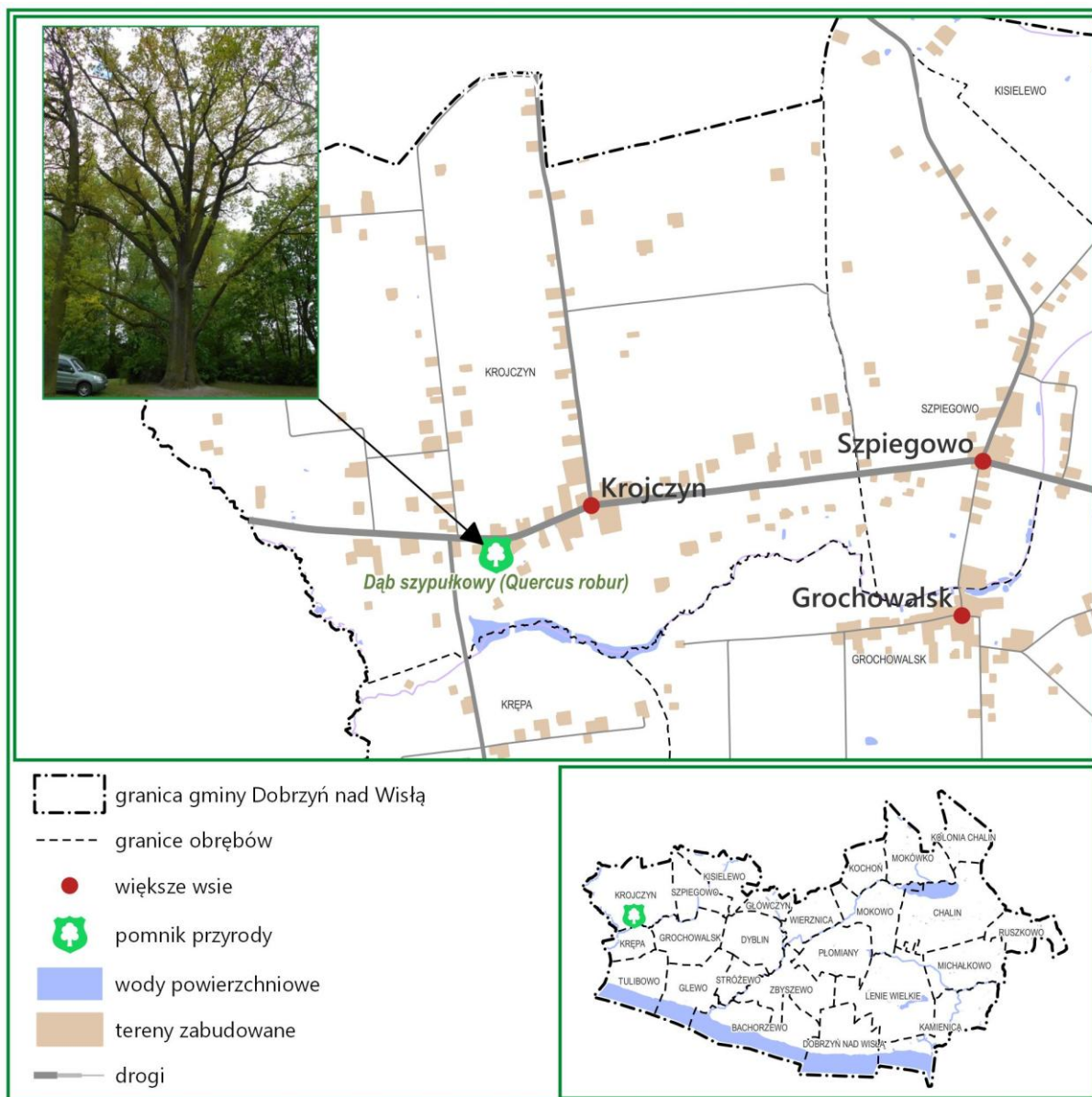
- zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna

Na terenie gminy brak jest obszarów objętych formami ochrony przyrody, nie utworzono tu parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, rezerwatu przyrody, nie ma obszarów Natura 2000.

Jedynym obiektem objętym formą ochrony przyrody jest pomnik przyrody¹³ - dąb szypułkowy, znajdujący się w parku przy szkole w miejscowości Krojczyn, którego obwód wynosi 499 cm, a wysokość 28 m.

¹³ Orzeczenie nr 5 Wojewody Włocławskiego z dnia 10.08.1981 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody, Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Włocławku z 27.07.1982 r., nr 2, poz. 18

Cenne są również starodrzewia występujące na cmentarzu w Dobrzyniu nad Wisłą¹⁴ oraz przy zespole klasztornym OO. Franciszkanów w Dobrzyniu nad Wisłą, przy zespole kościoła parafialnego i na cmentarzu parafialnym w Grochowalsku, przy zespole kościoła parafialnego w Mokowie.¹⁵

Rysunek 9 Pomnik ochrony przyrody – dąb szypułkowy w miejscowości Krojczyn
Opracowanie własne na podstawie Centralnego rejestru form ochrony przyrody GDOŚ

- powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem

Według ustawy o ochronie przyrody, korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze ekologiczne charakteryzują się dużą różnorodnością gatunkową, krajobrazową i siedliskową. Są one także ważnymi ostojami dla gatunków rodzimych i wędrownych, a zwłaszcza dla gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem.

¹⁴ Objęty formą ochrony w postaci wpisu do rejestru zabytków

¹⁵ Wszystkie objęte formą ochrony w postaci wpisu do wojewódzkiej ewidencji zabytków

W obszarze gminy występują lokalne korytarze ekologiczne związane z przebiegiem niewielkich cieków, przyległych obszarów porośniętych naturalną roślinnością, terenów podmokłych i torfowisk. Zapewniają one łączność pomiędzy obszarami charakteryzującymi się różnymi wartościami przyrodniczymi, również położonymi poza obszarem gminy Dobrzyń nad Wisłą. Umożliwiają migrację różnych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, co prowadzi do wzrostu bioróżnorodności ekosystemów.

Wisła, stanowiąca naturalną południową granicę gminy, stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym Dolina Dolnej Wisły¹⁶, zapewniający ciągłość pomiędzy obszarami prawnie chronionymi w dolinie rzeki.

W obszarze gminy nie występują szczególne bariery w zachowaniu ciągłości korytarzy ekologicznych, mogą się one pojawić w przypadku podjęcia realizacji przewidzianych w obszarze gminy dużych inwestycji transportowych – Kolei Dużych Prędkości (linie kolejowe nr 5 i 50) i drogi ekspresowej S10 łączącej Szczecin z aglomeracją warszawską.

- walory krajobrazowe i ich ochrona prawna

Dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego sporządzony został Audyt krajobrazowy¹⁷, który identyfikuje krajobrazy występujące w województwie, dokonuje ich charakterystyki i oceny. Krajobrazy szczególnie cenne dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno—widokowe wskazane zostały jako krajobrazy priorytetowe. Dla tych krajobrazów oraz obszarów objętych formami ochrony przyrody Audyt określa zagrożenia dla możliwości zachowania ich wartości oraz rekomendacje i wnioski dotyczące ochrony i kształtowania krajobrazów.

Obszar gminy Dobrzyń nad Wisłą położony jest poza krajobrazami priorytetowymi wskazanymi w Audycie krajobrazowym oraz obszarami dla których zostały określone rekomendacje.

Nie oznacza to jednak, że nie występują tu obszary posiadające wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze, o mniejszej skali. Do takich obszarów należy strefa krawędziowa wysoczyzny morenowej wraz z terenami w obrębie dna doliny Wisły oraz pasem wysoczyzny w sąsiedztwie krawędzi.

Interesującym kulturowo i ważnym zbiorem roślinności są parki podworskie. Mimo, iż wskutek poważnych zaniedbań i przekształceń odbiegają od pierwotnych założeń, są one znacznie bogatsze pod względem florystycznym od kompleksów zieleni śródpolnej i przyzagrodowej. Występujące w nich gatunki roślin są często unikatowe, a okazały drzewostan parków wyróżnia się na tle terenów otaczających tworząc dominanty krajobrazowe. Na terenie gminy znajduje się osiem parków podworskich zlokalizowanych w miejscowościach: Bachorzewo, Chalin, Dyblin, Grochowalsk, Kamienica, Krojczyn, Lenie Wielkie, Płomiany, które posiadają zachowane cechy parkowe, tzn. wyróżniają się pod względem florystycznym oraz założeniami architektoniczno - przestrzennymi. Są one objęte formą ochrony w postaci wpisu do rejestru zabytków.

Bogata przeszłość historyczna gminy widoczna jest w zabytkowych obiektach takich jak m.in.: kościół klasztorny franciszkanów w Dobrzyniu nad Wisłą, cmentarz z XIX w. z zabytkową kaplicą i nagrobkami w Dobrzyniu nad Wisłą, grodziska w Krępie, Mokowie i Dobrzyniu nad Wisłą (Góra Zamkowa), oraz kościółek drewniany w Grochowalsku.

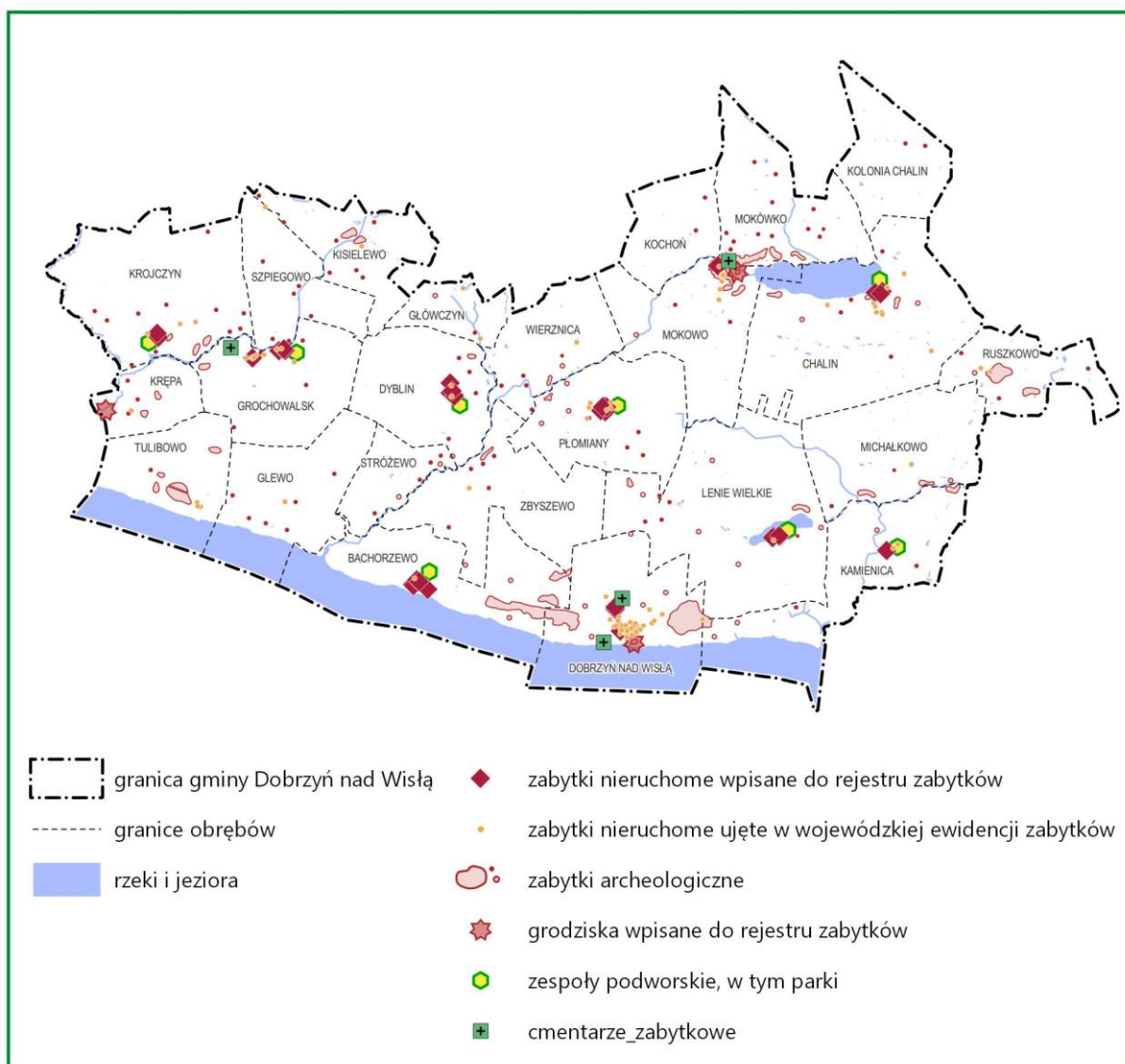
Cenne krajobrazowo i kulturowo obiekty, niezależnie od ochrony wynikającej z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami związanymi z tym zakazami i nakazami, koniecznością dbałości o ich odpowiedni stan, powinny być

¹⁶ Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce opracowana przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża <https://mapa.korytarze.pl>

¹⁷ Uchwała nr LXI/851/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2023 r. w sprawie Audytu krajobrazowego dla województwa kujawsko-pomorskiego

chronione przed niewłaściwym zagospodarowaniem ich sąsiedztwa, aby nie naruszać ekspozycji, nie wprowadzać obiektów dysharmonijnych.

Wszystkie obiekty i obszary położone na terenie gminy, objęte formami ochrony wynikającymi z ustawy z dnia 23 lipca 2023 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wymieniono w załączniku nr 1 do opracowania.

Rysunek 10 Lokalizacja obiektów zabytkowych na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą
Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa Narodowego oraz Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu

- zrehabilitowane składowisko odpadów

Funkcjonujące w Płomianach gminne składowisko odpadów komunalnych zaprzestało przyjmowania odpadów w 2010 roku i obecnie jest w trakcie monitorowania obejmującego wody podziemne, gaz składowiskowy i osiadanie powierzchni (przez okres 30 lat od zamknięcia składowiska).

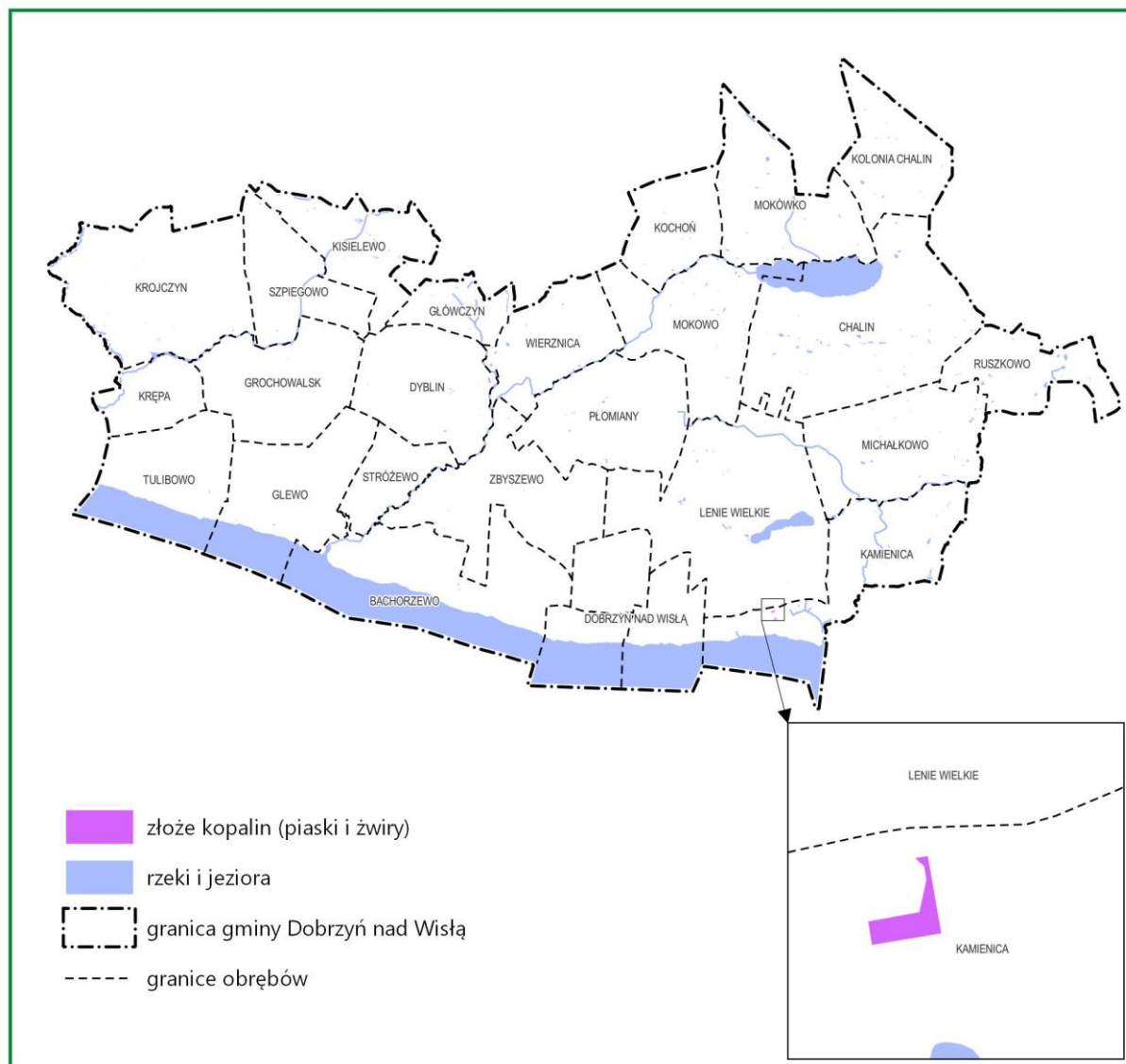
- surowce naturalne

Gmina jest uboga w zasoby surowców naturalnych. Perspektywiczne złoża kopalin występują w rejonie Stróżewa, Zbyszewa, Bachorzewa i Kamienicy, obszary prognostyczne w rejonie Łagiewnik.

Występujące niewielkie złoża kruszywa były eksploatowane lokalnie, między innymi w Chalinie i nie zostały poddane rekultywacji¹⁸.

Udokumentowane złożo piasku i żwiru w Kamienicy było eksploatowane w latach 2002-2004, eksploatacja została zakończona. Obecnie obszar jest użytkowany rolniczo.

Nie występują w obszarze gminy obszary i tereny górnicze.

Rysunek 11 Udokumentowane złoża surowców naturalnych w gminie
Opracowanie własne na podstawie bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego InfoGeoSkarb

¹⁸ Źródło: Raport o stanie gminy 2023 r.

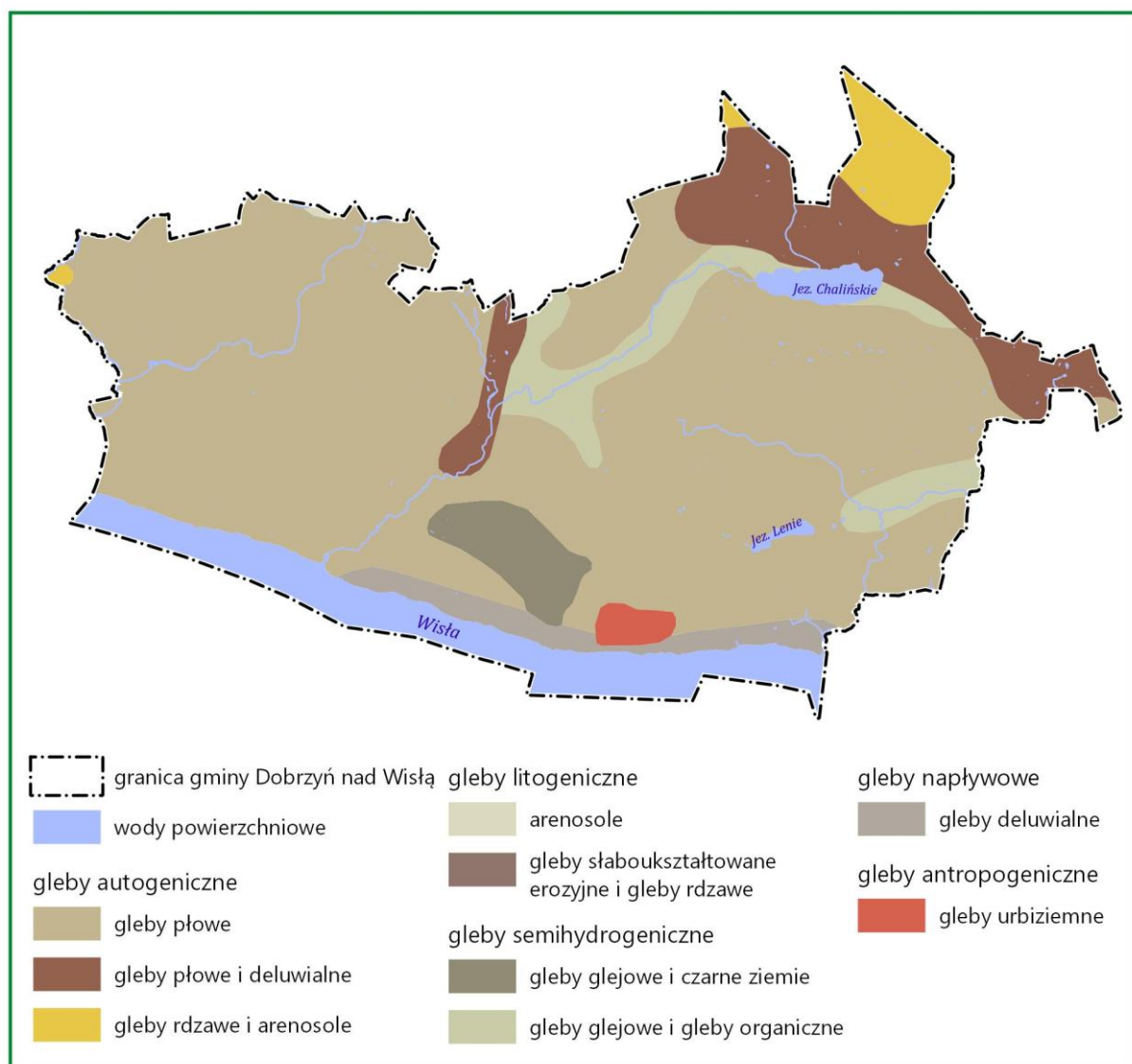
- pozostałe elementy środowiska przyrodniczego

Gleby

Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą przeważają gliny zwałowe, tworzą się na nich głównie dobrej i średniej jakości gleby płowe i brunatne, miejscami występują ponadto czarne ziemie. W obniżeniach terenu występują gleby murszowo-torfowe.

Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej¹⁹ wynosi w gminie Dobrzyń nad Wisłą 78,6 pkt i jest wyższy niż średnia w województwie kujawsko-pomorskim (69,1 pkt).

Gleby o wysokiej przydatności dla rolnictwa są największym zasobem gminy, w oparciu o niego wykształciła się główna funkcja gminy – rolnicza. Gmina Dobrzyń nad Wisłą posiada najlepsze gleby spośród gmin powiatu lipnowskiego, udział gleb w klasach bonitacyjnych I-IIIb to prawie 50 % użytków rolnych.

Rysunek 12 Typy gleb

Opracowanie własne na podstawie Atlas województwa kujawsko-pomorskiego

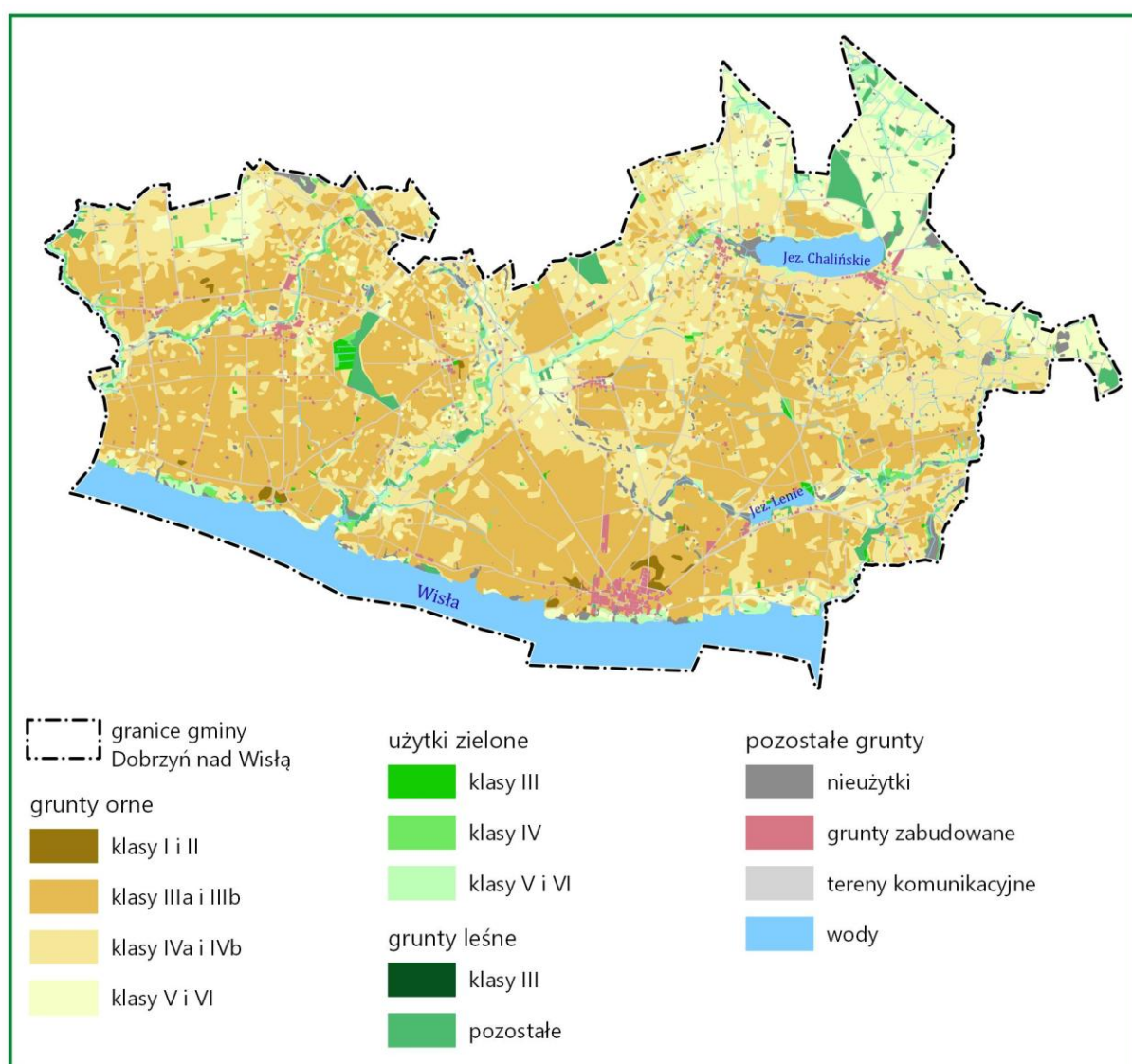
¹⁹ Wskaźnik opracowany przez Instytut Upraw i Nawożenia Gleb Polskiej Akademii Nauk w Puławach, uwzględniający poszczególne elementy środowiska: glebę, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne

Gleby bardzo dobrych klas bonitacyjnych I – III występują pasem wzdłuż Wisły od Szpiegowa poprzez Krojczyn, Krępe, Grochowalsk, Tulibowo, Glewo, Zbyszewo, Bachorzewo, Płomiany, Dobrzyń, Kamienica i Lenie Wielkie. W północnej części gminy, w sołectwach Dyblin, Głowczyn, Kisielewo, Wierznica, Kochoń, Mokowo, Chalin, Michałkowo, Ruszkowo przeważają gleby klasy IV i V.

W uprawach zbóż dominuje pszenica, ponadto uprawiamy jest burak cukrowy, rzepak, duży udział jest również warzyw i owoców.

Gleby klas I-IIIb są chronione przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych i ich przeznaczenie na inne cele wymaga uzyskania zgody ministra właściwego ds. rozwoju wsi i rolnictwa na zmianę ich przeznaczenia na cele nierolnicze. Uzyskuje się ją w procedurze sporządzania planów miejscowych.

Biorąc pod uwagę, że wysokiej jakości gleby są głównym zasobem tej gminy, na którym opiera się podstawowa działalność mieszkańców, przed przeznaczaniem na cele nierolnicze należy chronić nie tylko gleby klas I-IIIb ale również klasy IVa i IVb.

Rysunek 13 Gleby wg klas bonitacyjnych
Opracowanie własne na podstawie danych z EGiB

Lasy

Gmina Dobrzyń n/Wisłą charakteryzuje się bardzo niską lesistością – 2,6 % i należy do gmin o najniższym stopniu lesistości wśród gmin powiatu lipnowskiego (średnia 23,3%) i województwa kujawsko-pomorskiego (średnia 23,5%)²⁰.

Powierzchnia gruntów leśnych ogółem wynosi 305,06 ha i biorąc pod uwagę ich własność mniej więcej w połowie są to lasy państwowe (150,76 ha) i w połowie prywatne (154,3 ha). Lasy państwowe zarządzane są przez Nadleśnictwo Skrwilno.

Ich rozmieszczenie w obszarze gminy jest bardzo nierównomierne i są to niewielkie izolowane kompleksy. Położone są one w rejonie Chalina, Ruszkowa, Leni Małych, Wierznicy i Dyblina. Są to drzewostany sosnowe w wieku 40-60 lat, z licznymi gatunkami drzew liściastych głównie dębu, brzozy, olszy, buku, grabu, wykształcone na siedlisku boru mieszanego świeżego. Podszyt stanowią jarzębina, bez czarny, kruszyna, czeremcha i leszczyna.²¹

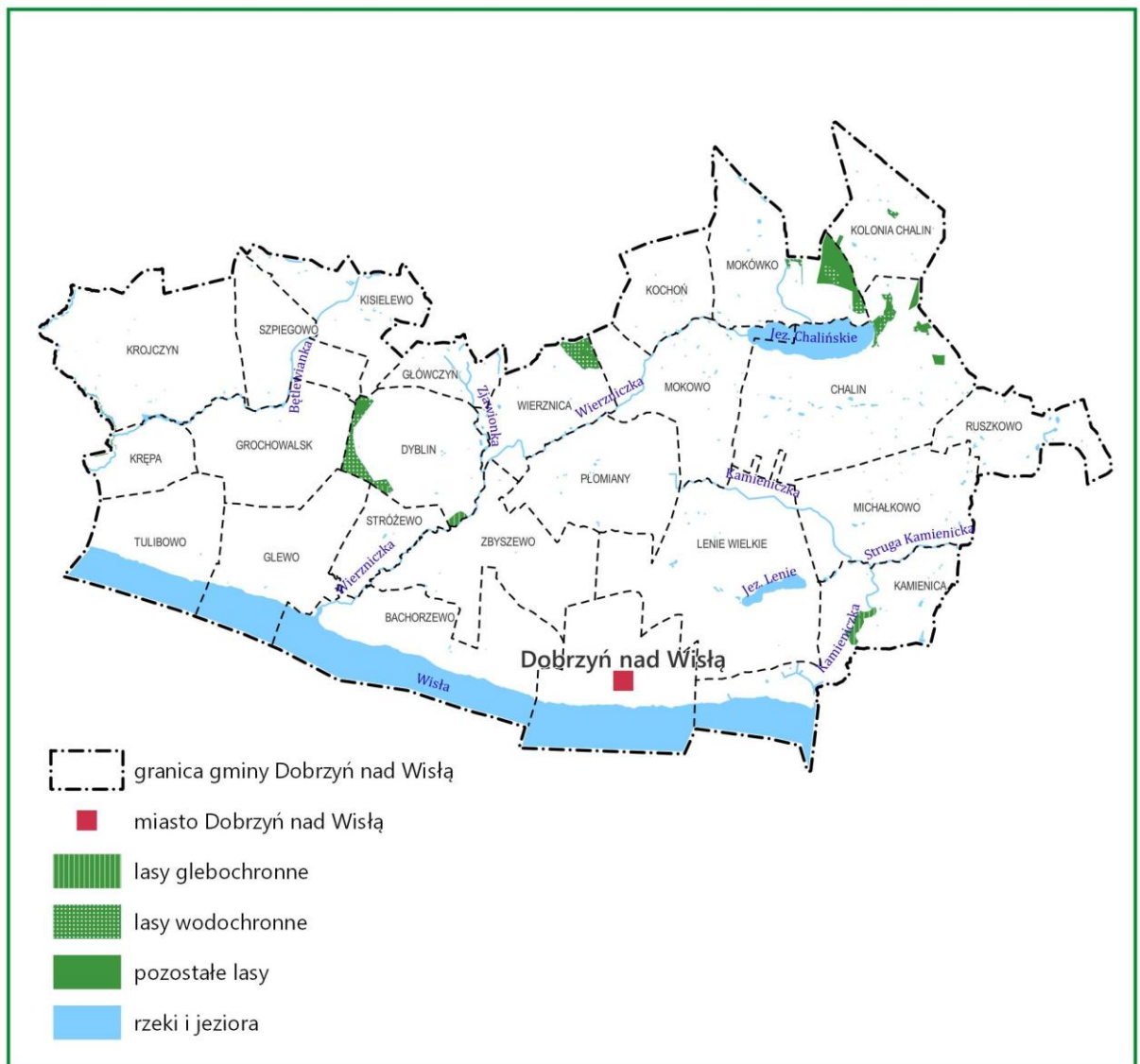
Poza funkcją gospodarczą, ekologiczną i rekreacyjną lasy izolują zabudowę przed zanieczyszczeniami powietrza atmosferycznego i hałasem.

Lasy pełniące funkcje chroniące glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymujące usuwanie się ziemi, chroniące zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulujące stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów uznawane są za lasy ochronne przez ministra właściwego ds. środowiska. W obszarze gminy występują lasy glebochronne i wodochronne.

Na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat powierzchnia lasów w gminie zwiększyła się o 43 ha. Należy dążyć do zwiększania powierzchni leśnych, zwłaszcza w obszarach występowania gruntów nieprzydatnych rolniczo oraz do scalania niewielkich kompleksów leśnych w większe połacie lasu.

²⁰ Wg danych GUS, BDL za 2023 r.

²¹ Bank danych o lasach bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy

Rysunek 14 Lasy w obszarze Gminy Dobrzyń nad Wisłą
 Opracowanie własne na podstawie Banku Danych o Lasach

Tereny zieleni publicznej

Urządzone tereny zieleni publicznej, wyposażone w obiekty małej architektury, zapewniające możliwość odpoczynku oraz wpływające na lokalne warunki klimatyczne występują w mieście Dobrzyń nad Wisłą:

- Park Miejski przy ul. Nawojki,
- Skwery przy Placu Wolności.

Dostępne dla mieszkańców kompleksy zieleni występują również w południowej części miasta Dobrzyń nad Wisłą przy skarpie wiślanej. Są to tereny porośnięte zielenią naturalną, nie wyposażone w miejsca odpoczynku.

W obszarze wiejskim gminy tereny zieleni publicznej towarzyszą obiektom pełniącym funkcje usług publicznych dla mieszkańców, m.in. szkołom, placom zabaw. Są to niewielkie obszary z zielenią urządzoną.

Podobną funkcję pełnią parki podworskie, tam gdzie są one dostępne dla mieszkańców gminy.

Klimat

Obszar gminy Dobrzyń nad Wisłą należy do regionu klimatycznego wielkopolsko-mazowieckiego. Panujący tu klimat ma cechy przejściowe, związane z oddziaływaniem oceanicznych i kontynentalnych mas powietrza. Kotlinę Płocką cechuje specyficzny mikroklimat dolin wielkich rzek, który charakteryzuje się zwiększonym w stosunku do otaczających terenów parowaniem, niższą średnią minimalną temperaturą powietrza, dłuższym czasem zalegania pokrywy śnieżnej i dominującym kierunkiem wiatrów wzdłuż osi doliny, z sektora zachodniego i południowo - zachodniego. Wiatry modyfikowane są przez rzeźbę terenu, kierunek i nachylenie stoków oraz sąsiedztwo Zbiornika Włocławskiego. Średnia temperatura roczna wynosi 7–8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,7°C, a najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą -3,2°C. Okres wegetacji trwa około 220 dni, a wysokość opadów jest niska i wynosi średnio 500–550 mm²².

Powietrze

Zaopatrzenie miasta i gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach osiedlowych i zakładowych. Urządzenia te emitują do atmosfery SO₂, NO₂, CO w ilościach, które dla pojedynczego pieca czy kuchni wydają się znikomo małe, ale są bardzo uciążliwe ze względu na bezpośredniość oddziaływania.

Na terenie gminy Dobrzyń n/Wisłą brak jest dużych zakładów, z których emisja mogłaby w sposób zdecydowany wpływać na jakość powietrza atmosferycznego. Najpoważniejszym problemem na terenie gminy jest emisja niska.

Wody podziemne

Gmina Dobrzyń nad Wisłą położona jest w zachodniej części GZWP nr 215 Subniecka Warszawska. Jest to zbiornik paleogeńsko-neogeński, nieudokumentowany i słabo rozpoznany, ze względu na jego wielkość i głębokość zalegania (ok. 160 m)²³.

Cały obszar gminy Dobrzyń nad Wisłą położony jest w Jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 48, w którym wyróżnia się poziomy wodonośne: czwartorzędowe, mioceński oraz oligoceńsko – górnokredowy, porowe. System przepływu w oligoceńsko - górnokredowym poziomie ma charakter regionalny. Przepływ wód odbywa się w kierunku północno-zachodnim. Zasilanie poziomu odbywa się na drodze przesączania z wyżejleżących poziomów wodonośnych oraz dopływu wód z obszaru niecki mazowieckiej. Mioceński poziom wodonośny jest zbyt słabo rozpoznany by móc w sposób precyzyjny i jednoznaczny scharakteryzować system przepływu. Czwartorzędowe poziomy wodonośne posiadają system przepływu o charakterze lokalnym. Strefami zasilania są wysoczyzny

²² Za: Objąsnienia do mapy geosrodowiskowej Polski 1:50 000 Arkusz Dobrzyń nad Wisłą. Państwowy Instytut Geologiczny 2007

²³ Informator PSH: główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce

morenowe, pagórki morenowe oraz równiny akumulacyjne i erozyjne wód roztopowych. JCWPd nr 48 należy do niezagrażonych, o dobrym stanie chemicznym i ilościowym.

Wody podziemne drenowane są przez rzekę Wisłę lub w zlewniach drugiego rzędu należących do rzek będących jej bezpośrednimi dopływami. Poziomy wodonośne zasilane są na drodze infiltracji opadów atmosferycznych lub, w przypadku poziomów głębszych, przez przesączanie się wód z nadległych poziomów wodonośnych.

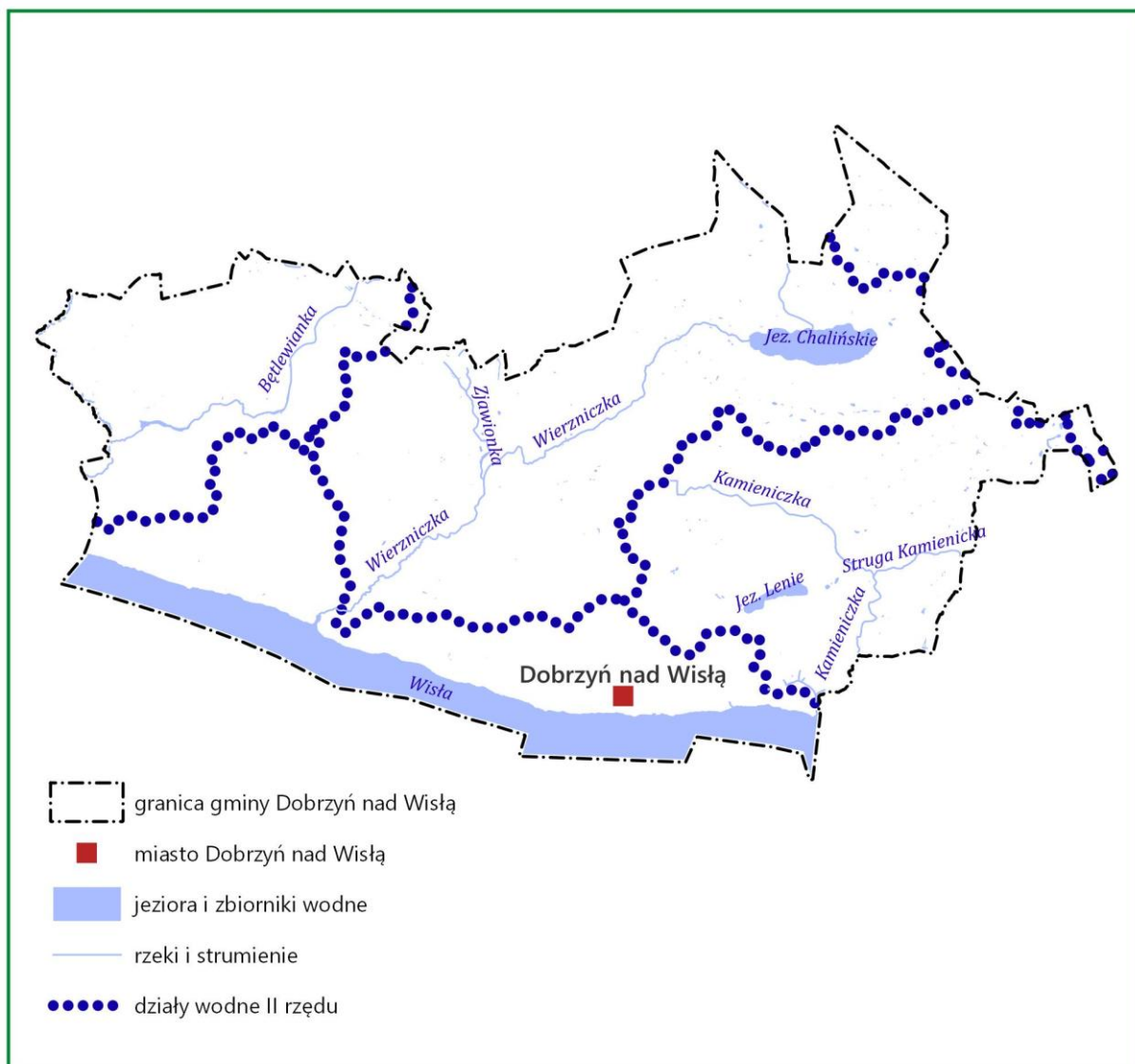
Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym gmina Dobrzyń leży na obszarze dorzecza Wisły, część wschodnia należy do zlewni Skrwy – prawobrzeżnego dopływu Wisły. Wisła stanowi naturalną południową granicę gminy na odcinku ok. 14 km.

Oprócz Wisły brak jest tu większych cieków wodnych. Występują mniejsze, uchodzące bezpośrednio do Zbiornika Włocławskiego. Należą do nich:

- Kamieniczka – o całkowitej długości ok. 7,7 km, biorąca swój początek na wschód od wsi Płomiany. Na dwukilometrowym odcinku ujściowym przebiega ona wzdłuż granicy gminy (jednocześnie granicy województwa), płynąc bardzo głęboką rynną fluwiglacjalną. Różnice wysokości sięgają tu ok. 40 m.
- Wierzniczka – o całkowitej długości ok. 10,3 km, biorąca swój początek z jeziora Chalińskiego. Płynie ona niezbyt głęboką rynną jedynie w początkowym biegu. Już na wysokości wsi Płomiany (6-7 km rzeki) rynną wcięta jest na 10 m. Dalej płynie wąwozem bardzo głęboko wciętym w powierzchnię wysoczyzny. Różnice wysokości przy ujściu do Wisły wynoszą ponad 35 m. Do Wierzniczki dopływa niewielka rzeczka Zjawionka o długości ok. 6 m.
- Bętlewianka – o całkowitej długości ok. 17,9 km, biorąca swój początek z jeziora Tupadłowskiego (gmina Wielgie), przepływa przez północno-zachodnią część gminy i uchodzi do Wisły poza zachodnią granicą gminy.

Ważnym elementem sieci hydrograficznej są jeziora: Chalińskie oraz Lenie.

Rysunek 15 Sieć hydrograficzna

Opracowanie własne na podstawie danych Mapy Podziału Hydrograficznego Polski

Jezioro Chalińskie położone jest ok. 15 km na północny-wschód od miasta Dobrzyń nad Wisłą. Należy do największych (122,5 ha), ale jednocześnie naj płytszych (maksymalna głębokość 3,7 m) jezior Pojezierza Dobrzyńskiego. Misa jeziorna magazynuje 1929,2 tys. m³ wody. Ma ono regularny eliptyczny kształt, wypełnia płytką rynną, wciętą w powierzchnię piaszczysto-żwirowego sandru. Jej główna oś leży równoleżnikowo. Północny i południowy brzeg rynny opada dość stromo w kierunku jeziora. Dno rynny jest płaskie stąd niewielka głębokość jeziora. Jezioro zasilane jest przez kilka dopływów, głównie rowami melioracyjnymi odwadniającymi okoliczne pola. Od południowego wschodu z jeziorem sąsiaduje zabudowa wsi Chalin. Jezioro jest bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych mechaniczno-biologicznie z oczyszczalni zlokalizowanej w sąsiedztwie szkoły w Chalinie.

Jezioro Lenie położone ok 2 km na północny-wschód od miasta Dobrzyń nad Wisłą, w rynnie polodowcowej wciętej równoleżnikowo w równinę sandrową. Jest to zbiornik o regularnym wydłużonym kształcie, od strony wschodniej nieco rozszerzonym. Linia brzegowa jest słabo rozwinięta. Powierzchnia jeziora wynosi 20,3 ha, a misa magazynuje 507,5 tys. m³ wody. Maksymalna głębokość wynosi 3,6 m, średnia 2,5 m. Skarpy jeziora od strony północnej i południowej wznoszą się dość stromo na 3-5 m. Jest ono bezpośrednim odbiornikiem oczyszczonych ścieków socjalno-bytowych z osiedla mieszkaniowego Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Leniach Wielkich.

Uzupełnieniem sieci hydrograficznej gminy są rowy melioracyjne, oczka wodne, bagna i stawy.

- źródła zagrożeń środowiska

Emisja zanieczyszczeń

W gminie Dobrzyń nad Wisłą nie występują większe obiekty przemysłowe, brak jest także dróg o bardzo intensywnym ruchu pojazdów będących źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza lub gleby. Głównym źródłem emisji są zanieczyszczenia generowane przez indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło. W gminie brak jest rozwiązań systemowych w tym zakresie, mieszkańcy korzystają z własnych źródeł ciepła, często opartych jeszcze na węglu. Skala tych emisji prawdopodobnie będzie spadać ze względu na konieczność zmiany źródeł ciepła wynikającą z obowiązującej w województwie kujawsko-pomorskim uchwały antysmogowej²⁴.

Nieuregulowana gospodarka ściekowa

Poziom rozwinięcia gospodarki ściekowej w gminie dobitnie obrazuje niewielki odsetek osób korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej (zaledwie 3,5 % mieszkańców gminy). Oznacza to, że w zasadzie odprowadzanie ścieków w gminie odbywa się do przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników na ścieki. Niewłaściwie funkcjonujące oczyszczalnie przydomowe, a w szczególności nieszczelne zbiorniki na ścieki stanowią mogą bardzo poważne zagrożenie dla gleb oraz wód.

Degradacja gleb

Gleby narażone są na procesy degradacji fizycznej (erozja, rozpywanie gleby), chemicznej (wymywanie składników, zakwaszenie, zanieczyszczenie metalami ciężkimi) oraz biologicznej (spadek zawartości substancji organicznej). Zagrożenie związane jest głównie z intensywną gospodarką rolną oraz niewłaściwym użytkowaniem gruntów narażonych na erozję. Zagrożenie stanowią również zmiany klimatu, w tym szczególnie susza.

Zagrożenia dla wód

Zagrożenie dla wód stanowią spływające środki ochrony roślin i nawozy stosowane w rolnictwie, a także nieoczyszczone ścieki pochodzące z nieszczelnych lub niewłaściwie funkcjonujących indywidualnych systemów odprowadzania ścieków. Przyczyniają się one do eutrofizacji wód.

Jeziora znajdujące się w obszarze gminy Dobrzyń nad Wisłą należą do zbiorników o niekorzystnych cechach morfometrycznych, bardzo podatnych na degradację. Niewielkie rzeki płynące przez obszar gminy nie są poddawane badaniom jakości wód.

Zagrożeniem dla wód podziemnych jest brak (miejscami) naturalnej izolacji pierwszego poziomu wód gruntowych.

Klimat akustyczny

W obszarze gminy Dobrzyń nad Wisłą nie identyfikuje się zagrożeń dla klimatu akustycznego.

Powodzie

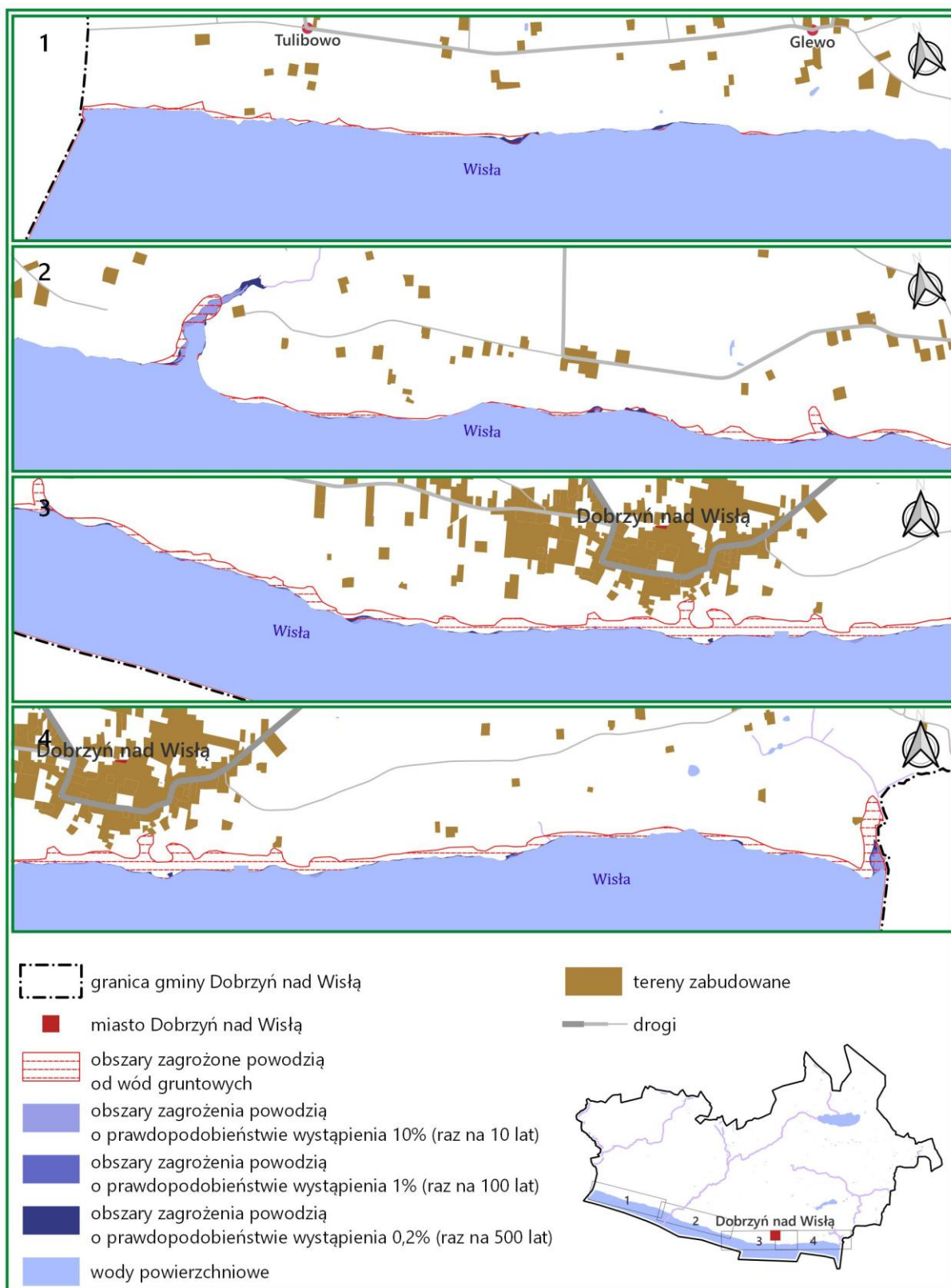
Cieki wodne znajdujące się na terenie gminy są niewielkie o niedużych przepływach i dodatkowo w znacznej części płynące głęboko wciętymi rynnami, stąd nie stanowią zagrożenia powodziowego.

²⁴ uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr VIII/136/19 z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom z 2019 r. poz. 3743), zmieniona Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr XXXV/510/21 z dnia 30 sierpnia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom z 2021 r. poz. 4347).

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. obejmują niewielkie fragmenty w sąsiedztwie rzeki Wisły, zwłaszcza przy ujściu Bętlewianki. Rzeka Wisła, z uwagi na ukształtowanie powierzchni terenu (wysoka skarpa), nie stanowi poważnego zagrożenia powodziowego.

Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą nie występują wały przeciwpowodziowe.²⁵

²⁵ Informacja zawarta w piśmie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie znak W.RZI.0144.105.2024.MC z dnia 27.06.2024 r.

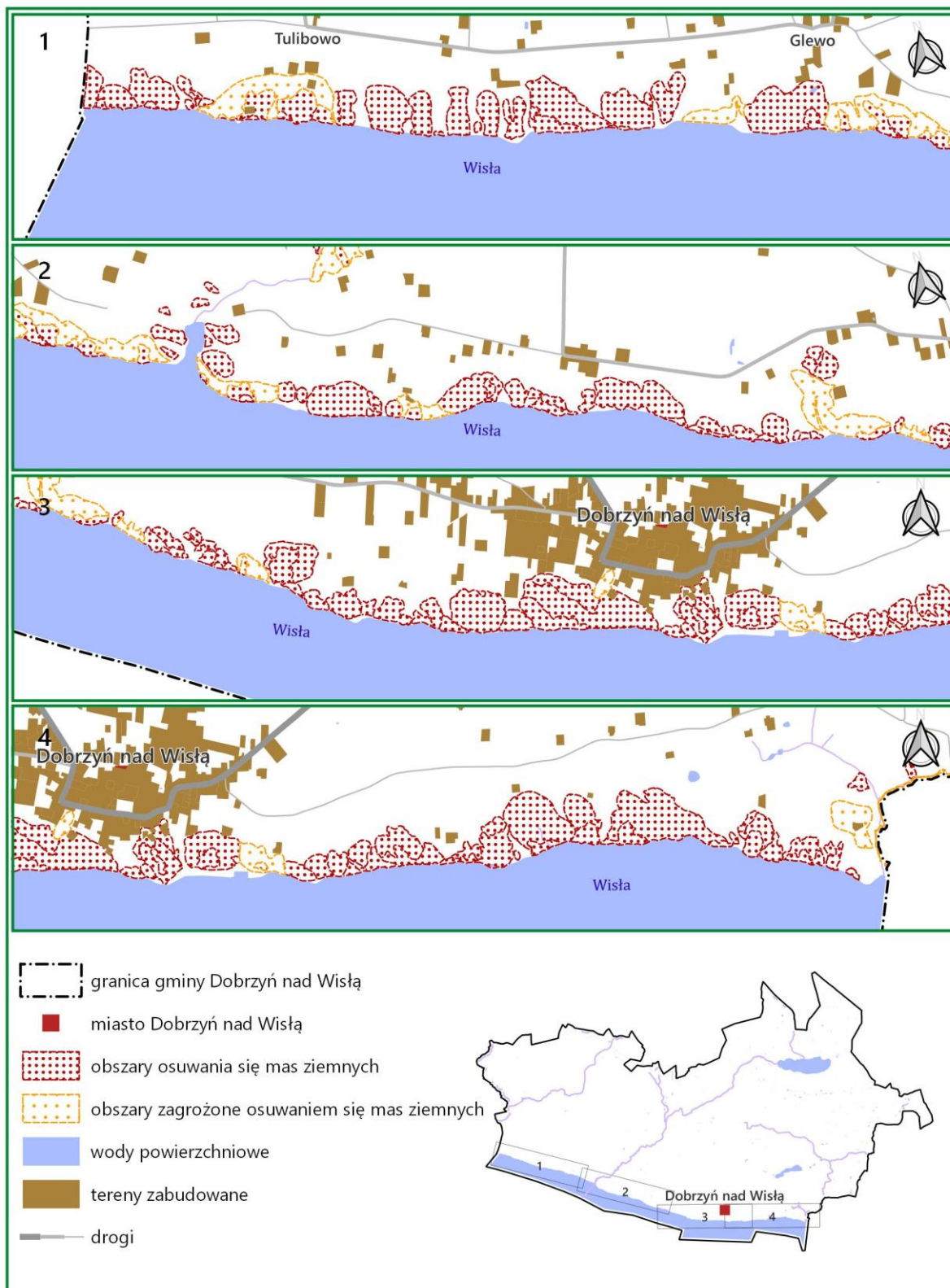

Rysunek 16 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

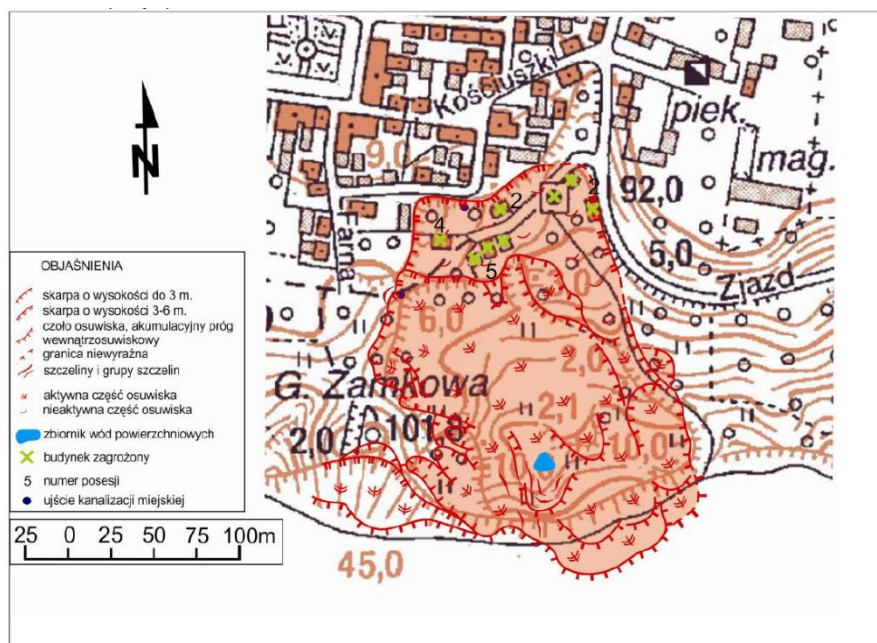
Osuwiska i tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemi

Wieloletnie obserwacje skarpy wiślanej w Dobrzyniu dowodzą że ulega ona stopniowej degradacji. Charakter i tempo degradacji zbocza uzależnione są głównie od jego budowy geologicznej i warunków wodnych oraz od dynamiki rzeki. Zagrożeniem dla skarpy wiślanej są wysokie stany rzeki Wisły, przy których woda podmywa podstawę skarpy.

Rysunek 17 Osuwiska i obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemi
Opracowanie na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

Największe zagrożenie stanowią osuwiska zlokalizowane w mieście Dobrzyń nad Wisłą, w obrębie których są zlokalizowane odcinki dróg asfaltowych oraz budynki mieszkalne i gospodarcze; w tym zwłaszcza osuwisko aktywne ciągle - nr ewid. 04-08-044-030012.

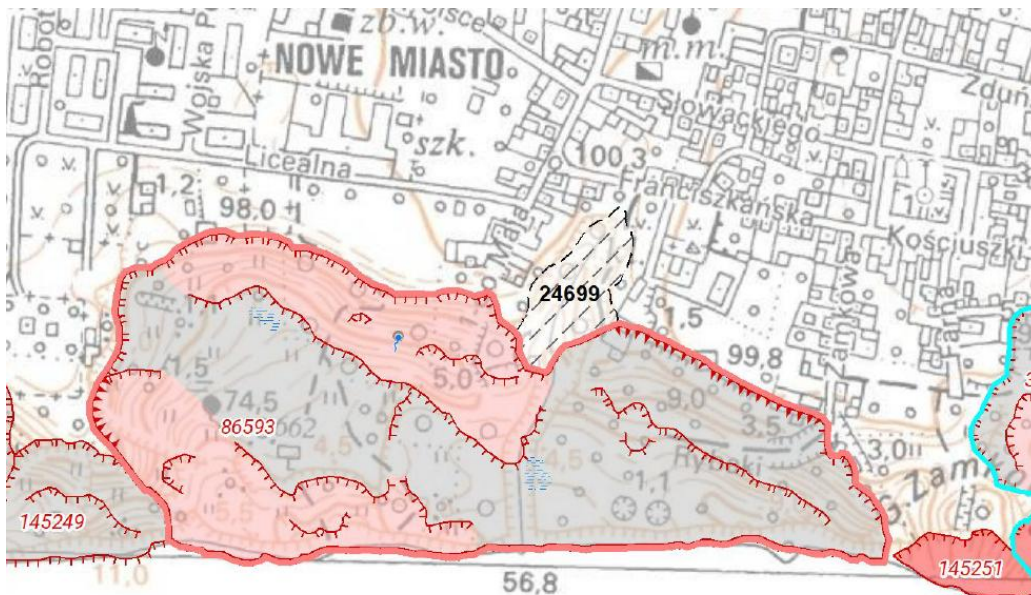
Rysunek 18 Osuwisko o nr ewid. 04-08-044-030012

Źródło: karta rejestracyjna osuwiska udostępniona przez Państwowy Instytut Geologiczny

Ze względu na budowę geologiczną - wymieszane pakiety skał czwartorzędowych i neogeńskich o różnym stopniu przepuszczalności, stromą skarpe morfologiczną, silne nawodnienie osuwiska, dociążenie skarpy głównej przez nasyp antropogeniczny oraz wahania poziomu wód gruntowych istnieje bardzo wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych.

Cały obszar osuwiska wraz ze strefą buforową (o szerokości co najmniej 10 m), powinien zostać wyłączony w planach zagospodarowania przestrzennego z zabudowy, w szczególności mieszkaniowej.

Duże zagrożenie stanowią również osuwiska aktywne okresowo (nr ewid. 04-08-044—086593 i 04-08-044-030013).

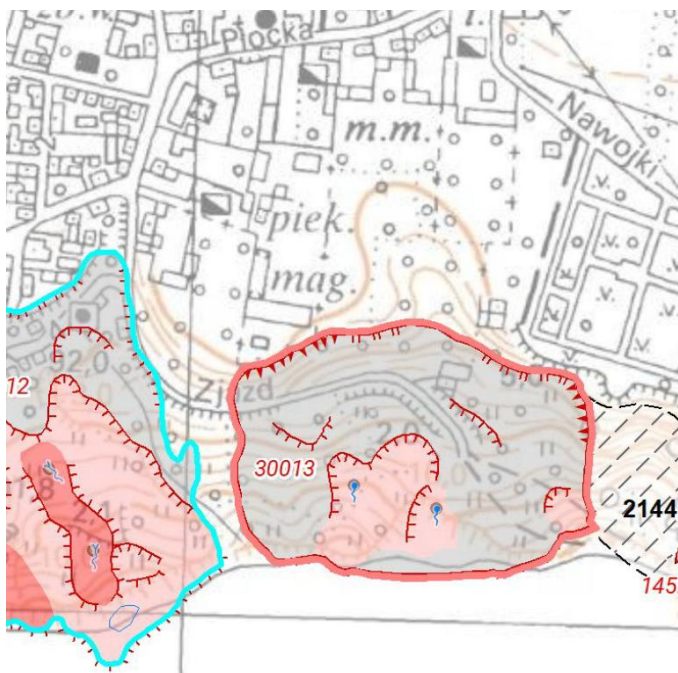

Rysunek 19 Osuwisko o nr ewid. 04-08-044-86593

Źródło: karta rejestracyjna osuwiska udostępniona przez Państwowy Instytut Geologiczny

Osuwisko nr ewid. 04-08-044-86593 należy do największych, ma powierzchnię ok. 12,6 ha. Istnieje duże prawdopodobieństwo wystąpienia dalszych ruchów masowych w obrębie całego osuwiska, a zwłaszcza w rejonie skarpy głównej oraz części przejawiających aktywność w niedawnej przeszłości.

Ze względu na wielkość osuwiska, znaczną jego miąższość oraz usytuowanie morfologiczne prawdopodobieństwo wykonania skutecznych prac prowadzących do jego stabilizacji jest bardzo małe. Zaleca się wykluczyć możliwość nowej zabudowy na terenie osuwiska, jak i na obszarze w bezpośrednim sąsiedztwie skarpy głównej (obszar zagrożony poprzez powstanie i rozwój mniejszych form osuwiskowych lub powiększenie zasięgu osuwiska w górę stoku).

Rysunek 20 Osuwisko o nr ewid. 04-08-044-030013 – szkic z 2023 r.

Źródło: karta rejestracyjna osuwiska udostępniona przez Państwowy Instytut Geologiczny

Osuwisko o nr 04-08-044-030013 ze względu na budowę geologiczną - wymieszane pakiety skał czwartorzędowych i neogeńskich o różnym stopniu przepuszczalności, stromą skarpę morfologiczną, silne nawodnienie osuwiska, dociążenie skarpy głównej przez nasyp antropogeniczny oraz wahania poziomu wód gruntowych istnieje bardzo wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych, zwłaszcza w przypadku podcięcia i zestromienia zboczy wzdłuż ul. Zjazd. Osuwisko obsadzono w znacznym stopniu roślinnością krzaczastą (stabilizacja biologiczna).

Cały obszar osuwiska wraz ze strefą buforową (o szerokości co najmniej 10 m), powinien zostać wyłączony w planach zagospodarowania przestrzennego z zabudowy, w szczególności mieszkaniowej.

Obiekty stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnych awarii

Na obszarze gminy i w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz zakłady o dużym ryzyku.

Niebezpieczeństwo wystąpienia awarii w postaci rozszczelnienia, wycieku gazu lub substancji ropopochodnych stwarza przebiegająca przez teren gminy infrastruktura przesyłowa.

Zmiany klimatu

Ze względu na zmiany klimatu przewiduje się wzrost na terenie gminy częstości występowania lat ekstremalnie ciepłych i suchych, ale również wzrost zagrożenia zjawiskami ekstremalnymi (m.in. deszcze nawalne, bardzo silne wiatry, trąby powietrzne).

Szczególne zagrożenie stanowić będzie susza z uwagi na narastający problem niewystarczającej ilości opadów. Może to powodować degradację gleby, obniżając jej wartość dla produkcji roślinnej. Gmina w całości położona jest w obszarze ekstremalnego zagrożenia suszą rolniczą,²⁶ w związku z tym szczególnego znaczenia nabiera tu odpowiednie gospodarowanie wodą oraz tworzenie warunków do jej retencjonowania. Należy kontynuować działania w tym kierunku.

Groźne są również deszcze nawalne, które silnym spływem powodują wypłukiwanie i intensywną erozję gleb. Jest to zjawisko groźne zwłaszcza w obszarach o niestabilnym podłożu, zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych. W obszarach intensywnie zurbanizowanych o ograniczonych powierzchniach przepuszczalnych deszcze nawalne stanowią zagrożenie w postaci lokalnych podtopień.

Przewiduje się wpływ zmian klimatu na tereny cenne przyrodniczo, w tym lasy co między innymi związane jest z pojawieniem się gatunków inwazyjnych oraz nowych szkodników, powodujących uszkodzenia i osłabienie drzewostanów. Występowanie upałów i okresów bezopadowych sprzyjać będzie wzrostowi zagrożenia pożarowego, a silne wiatry powstawaniem wiatrolomów.

²⁶ Wg Planu przeciwdziałania skutkom suszy

OCENA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA

a) ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji

Naturalną odporność środowiska na degradację warunkują między innymi:

- skład mechaniczny gleby oraz rodzaj skały macierzystej,
- żyzność siedliska,
- pokrycie roślinnością, w tym ważnym elementem są zadrzewienia śródpolne,
- ukształtowanie terenu oraz stopień ustabilizowania gruntu,
- klimat, a zwłaszcza częstotliwość występowania nadzwyczajnych zjawisk atmosferycznych (gwałtowne wichry, ulewy, upały, susze itp.),
- stosunki wodne oraz zdolności retencyjne gleby.

Środowisko w obszarze gminy Dobrzyń nad Wisłą należy ocenić jako dość odporne na degradację oraz zdolne do regeneracji. Brak jest szczególnych czynników negatywnie oddziałujących na stan środowiska w gminie.

b) ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej

Środowisko przyrodnicze gminy Dobrzyń nad Wisłą cechuje:

- bardzo niska lesistość terenu (ok. 2,6% powierzchni gminy),
- znaczny udział gleb o wysokiej przydatności dla rolnictwa w ogólnej powierzchni gruntów ornych,
- klimat nie posiadający cech wzmagających podatność na degradację.

W obszarze gminy nie występują obszary objęte formami ochrony przyrody. Najwartościowsze zasoby gleb o wysokiej przydatności dla rolnictwa są chronione przed przeznaczaniem na cele nierolnicze, nie obserwuje się nadmiernej urbanizacji wkraczającej w takie tereny.

Ze względu na dominujące rolnicze użytkowanie terenów, obszar gminy cechuje się niskim stopniem różnorodności biologicznej. Ważną rolę w tym zakresie odgrywają mokradła, obszary podmokłe a także zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, stanowiące miejsca siedlisk, rozrodu wielu gatunków roślin oraz zwierząt, a także ich schronień.

c) ocena stanu zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania

Do obszarów o wysokich walorach krajobrazowych należy strefa krawędziowa wysoczyzny morenowej wraz z terenami w obrębie dna doliny Wisły oraz pasem wysoczyzny w sąsiedztwie krawędzi.

Typowo rolniczy krajobraz gminy zaburzony jest zlokalizowanymi elektrowniami wiatrowymi, stanowiącymi obcy element w tym krajobrazie.

Parki podworskie wskutek poważnych zaniedbań i przekształceń odbiegają od pierwotnych założeń, niemniej jednak stanowią wyróżniające się w przestrzeni gminy obszary. Okazały drzewostan parków wyróżnia się na tle terenów otaczających tworząc dominanty krajobrazowe.

Niezależnie od istniejących regulacji prawnych chroniących tego typu obiekty i obszary ważną rolę w kształtowaniu walorów krajobrazowych odgrywają instrumenty gospodarki przestrzennej pozwalające chronić przed niewłaściwym zagospodarowaniem, nie naruszać ekspozycji, nie wprowadzać obiektów dysharmonijnych.

d) ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi

Analiza dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą wskazuje, że jest ono zgodne z występującymi w gminie uwarunkowaniami przyrodniczymi i cechami środowiska.

e) ocena charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku

Porównanie obecnego stanu i funkcjonowania środowiska ze stanem wcześniejszym²⁷ wskazuje, że zmiany zachodzące w środowisku, zarówno pozytywne jak i negatywne, są bardzo powolne. Stanowią one reakcję na podejmowane w gminie działania inwestycyjne, organizacyjne oraz prowadzoną przez gminę politykę rozwoju, w tym politykę przestrzenną. Niemalże znaczenie ma wzrost świadomości, w tym świadomości społeczeństwa, w aspekcie znaczenia środowiska, sposobach jego ochrony i właściwego kształtowania.

f) ocena stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia

Stan środowiska miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą należy ocenić jako dobry.

Wśród zidentyfikowanych źródeł zagrożeń szczególną uwagę należy zwrócić na potrzebę uregulowania gospodarki ściekowej, a biorąc pod uwagę że jest ona oparta na indywidualnych rozwiązaniach, konieczne jest wdrożenie działań gwarantujących sprawność funkcjonowania tych urządzeń, a w przypadku zbiorników na ścieki ich szczelność i systematyczność opróżniania.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska stwierdził nielegalne składowanie odpadów w miejscowości Chalin (odpady pochodzące z przetwarzania odpadów komunalnych) oraz w miejscowości Kamienica (chemikalia). Wobec właścicieli tych terenów podjęte zostały działania mające na celu likwidację składowisk.

Pozostałe zagrożenia, będące skutkiem działalności człowieka, są możliwe do ograniczenia poprzez bardziej świadome gospodarowanie w środowisku i dbanie o jego stan.

Podobnie, świadomym gospodarowaniem w przestrzeni, uwzględniającym istniejące zagrożenia, ograniczone mogą zostać skutki wynikające z zagrożeń naturalnych, takich jak m.in. osuwanie się mas ziemi, powódzie czy zmiany klimatu.

Wskazane jest powiększanie terenów leśnych poprzez zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo oraz zachowanie i odtwarzanie terenów podmokłych, mokradeł.

²⁷ Na podstawie archiwalnych dokumentów planistycznych, w tym m.in. Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dobrzyń nad Wisłą zatwierdzonego Uchwałą Rady Miejskiej w Dobrzyniu nad Wisłą Nr XXX/140/94 z dnia 24.01.1994 r., opracowania ekofizjograficznego sporządzonego w 2008 r. na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gminy Dobrzyń nad Wisłą

WSTĘPNA PROGNOZA DALSZYCH ZMIAN ZACHODZĄCYCH W ŚRODOWISKU

polegająca na określeniu kierunków i możliwej intensywności przekształceń i degradacji środowiska, które może powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie

Nie przewiduje się znaczących zmian w zakresie przekształceń środowiska gminy oraz jego degradacji. Gmina zachowa swoją podstawową funkcję rolniczą. Biorąc pod uwagę dotychczasową bardzo niską intensywność procesów urbanizacyjnych nie przewiduje się ich znacznego wzrostu.

Przewiduje się poprawę stanu gospodarki ściekowej poprzez kontrolę funkcjonowania indywidualnych systemów odprowadzania ścieków i eliminację funkcjonujących w sposób zagrażający środowisku.

Nie przewiduje się pogorszenia jakości powietrza na terenie gminy. Wdrażanie zapisów uchwały antysmogowej i dostępność programów wsparcia w dokonywaniu wymiany źródeł ciepła mogą poprawić jakość powietrza.

Nie jest przewidywane pogorszenie stanu wód podziemnych. Nie jest też przewidziana znaczna poprawa stanu wód powierzchniowych bez podjęcia zdecydowanych działań, które leżą w kompetencji PGW Wody Polskie.

Zachodzące zmiany klimatu będą miały wpływy na wybrane komponenty środowiska. Prognozuje się dalszy wzrost zagrożenia suszą, co w przypadku gminy z wiodącą funkcją rolniczą wymaga podejmowania działań na rzecz retencjonowania wody.

OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA

polegająca na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania obszaru

Dotychczasowe formy zagospodarowania i rodzaj użytkowania terenu miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą są zgodne z uwarunkowaniami środowiska.

Nowe rodzaje użytkowania i formy zagospodarowania terenu również powinny być zgodne z tymi uwarunkowaniami. Z możliwości rozwoju nowej zabudowy należy wykluczyć obszary występowania osuwisk i zagrożone osuwaniem się mas ziemi, obszary występowania złóż surowców naturalnych, obszary dolin rzecznych oraz obszary cenne dla zachowania bioróżnorodności (obszary podmokłe, torfy, lasy i zadrzewienia). Wprowadzanie nowej zabudowy powinno być ograniczone w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią i na gruntach chronionych.

PRZYRODNICZE PREDYSPOZYCJE DO KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

I. obszary, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze

Do obszarów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze należy zaliczyć:

- strefę krawędziową doliny rzeki Wisły
- doliny rzek
- obszary występowania mokradeł, podmokłości, torfowisk, oczek wodnych, tworzące lokalne korytarze ekologiczne
- lasy i kompleksy zadrzewień, w tym śródpolnych

- parki podworskie i park miejski

W obszarze gminy nie identyfikuje się obszarów i obiektów które powinny zostać objęte formą ochrony przyrody.

UWARUNKOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNE

II. tereny dla rozwoju funkcji użytkowych

Zdecydowanie większa część gminy posiada dobre i bardzo dobre warunki do rozwoju budownictwa. Barię dla rozwoju funkcji użytkowych (poza zabudową związaną z rolnictwem) jest występowanie gleb wysokich klas bonitacyjnych. Powinny być one chronione przed zmianą sposobu użytkowania na cele nierolnicze. Należy ograniczać wprowadzanie na nie nowej zabudowy niezwiązanej z rolnictwem.

Grunty niskich klas bonitacyjnych i nieużytki preferowane powinny być pod zalesienia. Zwłaszcza tereny sąsiadujące z kompleksami leśnymi powinny być zalesiane w celu powiększania bądź łączenia istniejących kompleksów.

Tereny przeznaczane pod różnego rodzaju zabudowę powinny uwzględniać występujące uwarunkowania przyrodnicze, w tym przydatność terenu dla budownictwa. Przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę lub nowe formy zagospodarowania powinno być poparte także popytem na takie tereny.

W gminie Dobrzyń nad Wisłą zapotrzebowanie (popyt) na nową zabudowę dotyczy przede wszystkim zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz budynków mieszkalnych w zabudowie zagrodowej. W znacznie mniejszym stopniu dotyczy zabudowy usługowej, a w najmniejszym zabudowy przemysłowej.

Pod rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej predysponowane są tereny pasa wysoczyzny przy krawędzi doliny Wisły oraz w otoczeniu jezior Chalińskiego i Lenie.

Obszary charakteryzujące się niekorzystnymi warunkami, utrudniającymi budownictwo (grunty o konsystencji plastycznej i miękkoplastycznej, grunty niespoiste w stanie luźnym, grunty próchniczne i organiczne oraz takie, na których zwierciadło wody gruntowej występuje płycej niż 2 m p.p.t.) występują w pasie nadwiślańskim (skarpa wiślana), fragmentami wzdłuż rzeki Bętlewianki, Wierzniczki i Zjawionki, po wschodniej i zachodniej stronie jeziora Lenie, na zachód od jeziora Chalińskiego, a największe na wschód i północny-wschód od tego jeziora.

III. obszary niezbędne dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej

Ze względu na dominujące rolnicze użytkowanie terenów, obszar gminy cechuje się niskim stopniem różnorodności biologicznej. Należy zadbać o utrzymanie mokradeł, obszarów podmokłych, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych stanowiących miejsca siedlisk, rozrodu wielu gatunków roślin oraz zwierząt, a także ich schronień.

Należy dążyć do ukształtowania lokalnych korytarzy ekologicznych obejmujących głównie doliny występujących w gminie cieków oraz obszarów podmokłych wraz z przyległymi do nich łąkami, pastwiskami, lasami.

IV. obszary podlegające ograniczeniom wynikającym z konieczności ochrony zasobów środowiska lub występowania uciążliwości i zagrożeń środowiska:

Oprócz głównego zasobu środowiska w gminie Dobrzyń nad Wisłą, którym są gleby wysokiej jakości dla rolnictwa, ochronie powinny podlegać:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią – przed zabudową oraz niewłaściwym zagospodarowaniem utrudniającym zarządzanie ryzykiem powodziowym
- grunty zmeliorowane – przed działaniami mogącymi uszkodzić istniejące urządzenia melioracyjne oraz zaburzyć sposób funkcjonowania melioracji
- strefy ochronne ujęć wody – przed przedostawaniem się zanieczyszczeń mogących mieć wpływ na jakość ujmowanych wód
- obszary osuwisk oraz ich sąsiedztwo w odległości minimum 10 m – przed zabudową
- obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych – przed zabudową
- obszary przyległe do przebiegającej przez teren gminy infrastruktury przesyłowej (gazociągi i rurociąg produktów naftowych) – przed lokalizowaniem zabudowy, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- strefy hałasu od elektrowni wiatrowych – przed zabudową mieszkaniową
- strefy sanitarne wokół cmentarzy – przed zabudową mieszkaniową i handlem artykułami spożywczymi, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Wykorzystane materiały

Opracowanie ekofizjograficzne dla terenu miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą, czerwiec 2008 rok

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobrzyń nad Wisłą, przyjęte uchwałą Nr XII/72/11 Rady Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą z dnia 29 listopada 2011 roku

Program ochrony środowiska dla gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2024-2026 z perspektywą do roku 2029, przyjęty uchwałą Nr LXXV/360/2024 Rady Miejskiej w Dobrzyniu nad Wisłą z dnia 29 marca 2024 r.

Raporty o stanie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą – z roku 2024 i wcześniejsze

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2022-2024, przyjęty uchwałą Nr XXX/150/2021 Rady Miejskiej w Dobrzyniu nad Wisłą z dnia 30 marca 2021 r

Uchwała nr LXIV/307/2023 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 11 lipca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXVII/127/2020 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą

Uchwała nr LXVII/322/2023 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 13 października 2023 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą

Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028 przyjęty uchwałą nr XXXII/545/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r.

Dane przestrzenne udostępnione przez:

PGW Wody Polskie

Narodowy Instytut Dziedzictwa Kulturowego

Państwowy Instytut Geologiczny

Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Lipnie

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Dane dostępne w portalach:

Strona internetowa gminy Dobrzyń nad Wisłą www.dobrzyn.pl

Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody - <https://crfop.gdos.gov.pl>

Bank danych o lasach bd.lasy.gov.pl/portal/mapy

Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce opracowana przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża <https://mapa.korytarze.pl>

Centralna Baza Danych Geologicznych <https://baza.pgi.gov.pl/geoportal/geologia>

Zmiany klimatu – <https://meteoblue.com>

Spis treści

PODSTAWA PRAWNA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	3
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ.....	4
Zainwestowanie i użytkowanie terenu	6
Wybrane elementy infrastruktury technicznej	8
Elektronergetyka.....	8
Odnawialne źródła energii.....	8
Gospodarka wodna	9
Gospodarka ściekowa	11
Gospodarka odpadami	13
Gazociągi i inne rurociągi przesyłowe	13
Systemy transportowe i komunikacja publiczna.....	15
STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA	18
- zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna	20
- powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem.....	21
- walory krajobrazowe i ich ochrona prawna	22
- zrekultywowane składowisko odpadów	23
- surowce naturalne.....	23
- pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.....	25
- źródła zagrożeń środowiska	32
OCENA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA.....	39
a) ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji.....	39
b) ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej.....	39
c) ocena stanu zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania	39
d) ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi	40
e) ocena charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku	40
f) ocena stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia	40
WSTĘPNA PROGNOZA DAJSZYCH ZMIAN ZACHODZĄCYCH W ŚRODOWISKU.....	41
OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA.....	41
PRZYRODNICZE PREDYSPOZYCJE DO KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ.....	41
I. obszary, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze	41
UWARUNKOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNE	42
II. tereny dla rozwoju funkcji użytkowych	42
III. obszary niezbędne dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej.....	42
IV. obszary podlegające ograniczeniom wynikającym z konieczności ochrony zasobów środowiska lub występowania uciążliwości i zagrożeń środowiska:	43
Wykorzystane materiały	44

Załącznik – mapa w skali 1:25 000